

Does the Post-audit Changes in Net Income Influence How High- and Low-experience Investors Assess the Credibility of Financial Reporting Elements?

Marzieh Tohidinejad*

Accounting Ph.D., Management and
accounting faculty, Allameh Tabataba'i
University, Tehran, Iran

Elnaz Rezaei

Master of Accounting, Faculty of Social
Sciences and Economics, Alzahra
University, Tehran, Iran

Abstract

Given the regulatory requirement to publish unaudited annual financial statements before the audited versions in Iran's capital market and the significant discrepancies between the two, this study examines the interactive effect of investors' experience and changes in post-audit net income on the perceived credibility of three key pillars of financial reporting (audited financial statements, management, and independent auditors). A 2×2 between-subjects experimental design (investment experience: low/high; income change: increase/decrease) was employed, with 119 finance graduates as investor participants. Data were collected via an online questionnaire in August 2024 and analyzed using rank ANOVA in SPSS-24. Results reveal that investors with low experience, reacting to a post-audit decline in net income, assign lower credibility to audited financial statements and independent auditors, whereas experienced investors remain unaffected by such changes. Notably, regardless of experience level or income change, investors consistently rated managers' credibility lower than that of auditors. These findings underscore the need for investor education and enhanced audit process transparency to mitigate perceptual gaps across investor groups.

* Corresponding Author: Mtohidinejad@yahoo.com

How to Cite: xxxxxxxx

Keywords: Credibility of financial statement, Auditor credibility, Management credibility, Investment experience, Unaudited financial statements.

1 .Introduction

This study investigates how discrepancies between unaudited and audited financial statements—specifically, changes in net income following the audit process—influence the credibility assessments of investors with varying levels of investment experience. According to the executive bylaws of the Tehran Stock Exchange (since 2007), listed companies are mandated to disclose unaudited annual financial statements within 60 days of their fiscal year-end. However, the release of audited statements can be delayed until up to 110 days after the year-end. This dual-disclosure framework creates a unique informational environment. The early release of unaudited statements enhances transparency and mitigates information asymmetry by providing stakeholders with preliminary financial data. Conversely, the subsequent audited version offers a more reliable representation of the company's financial status. While this process aims to ensure a continuous information flow to the market, the existence of material differences between the two versions can pose significant challenges for investors. This research focuses on how these post-audit income changes affect investors' perceptions of the credibility of three pillars of financial reporting: company management, the independent auditor, and the audited financial statement. Understanding these dynamics is crucial for evaluating the effectiveness of current disclosure policies and for developing measures to enhance market efficiency and protect investor interests.

2. Literature Review

This research is grounded in the tension between rational-assurance theory and cognitive psychology. The rational perspective posits that audited financial statements inherently possess higher credibility than unaudited versions, and thus, post-audit adjustments should not diminish their perceived credibility (Hodge, 2001; Libby, 1979;

Mercer, 2004). Conversely, cognitive psychology, through the lens of negativity bias, predicts that investors weight negative information more heavily, meaning a post-audit earnings decrease could damage the credibility of the final financial statements (Baumeister et al., 2001; Pratto & John, 1991). This effect is compounded by investors' tendency to integrate audited and unaudited information (Hodge, 2001). A key moderating factor is investor investment experience. Experienced investors, shaped by adaptive market learning (Lo, 2004), typically develop a better ability to control emotional reactions to negative news (Gervais & Odean, 2001). Novice investors, however, are more susceptible to cognitive biases. Furthermore, self-serving attribution theory (Heider, 1958) explains how investors assign blame: novices are more likely to attribute negative outcomes (like an earnings decrease) externally to management or the auditor, while experienced investors may make more internal attributions (Gervais & Odean, 2001; Dhar & Zhu, 2006). Based on this framework, the study tests the following hypotheses:

H1: A decrease in post-audit net income reduces the credibility of audited financial statements more for novice investors than for experienced investors.

H2: Novice investors will assign lower credibility to audited financial statements following a decrease in post-audit net income compared to an increase.

H3: A decrease in post-audit net income reduces the credibility of company management more for novice investors than for experienced investors.

H4: Novice investors will assign lower credibility to company management following a decrease in post-audit net income compared to an increase.

H5: A decrease in post-audit net income reduces the credibility of the independent auditor more for novice investors than for experienced investors.

H6: Novice investors will assign lower credibility to the independent auditor following a decrease in post-audit net income compared to an increase.

3. Research Methodology

This experimental study employed a 2x2 between-subjects design to investigate how investment experience (inexperienced/experienced) and post-audit net income changes (12% increase/decrease) influence investors' credibility judgments. Using an online questionnaire, 119 finance graduates, recruited via LinkedIn, were randomly assigned to one of four conditions. Participants, acting as current investors in a hypothetical firm, reviewed unaudited and subsequently manipulated audited financial statements. Their assessments of the credibility of the audited statements, company management, and the independent auditor were then measured using validated Likert scales, with data analyzed using rank-based ANOVA to ensure robustness.

4. Results and Discussions

The results revealed a significant interaction effect between investor experience and post-audit income change on the perceived credibility of audited financial statements ($F=9.413$, $p<0.01$). As hypothesized, novice investors significantly downgraded their credibility assessment when faced with a 12% decrease in post-audit income (Mean=6.15) compared to an increase (Mean=7.97, $p<0.01$), while experienced investors' judgments remained stable (Mean=7.88 vs. 7.41, $p=0.368$), confirming that experience mitigates negativity bias. For auditor credibility, a similar pattern emerged: novices assigned significantly lower credibility to auditors following an income decrease compared to experienced investors (Mean=6.72 vs. 7.52, $p=0.035$), aligning with self-serving attribution theory where novices externalize blame. Conversely, the credibility assessments of company management were unaffected by either experience or income change, suggesting a persistent, underlying distrust in management among all investors regardless of experimental conditions.

5. Conclusions

This study demonstrates that investor experience critically moderates reactions to discrepancies between unaudited and audited net income. Novice investors, influenced by negativity bias, significantly downgraded their credibility assessments of both audited financial statements and the independent auditor following a post-audit net income decrease, while experienced investors' judgments remained stable. This aligns with cognitive theories where novices disproportionately externalize blame for negative outcomes. Notably, the credibility of company management remained persistently low across all conditions, indicating a deep-seated, structural distrust in management that is unaffected by positive news or investor sophistication. These findings highlight a vulnerability among retail investors in emerging markets like Iran, where mandatory early release of unaudited statements can lead to significant reassessments upon audit completion. For regulators and standard-setters, this underscores the need for enhanced investor education and potentially revised disclosure timelines to mitigate the cognitive biases uncovered. Future research should explore different magnitudes of earnings adjustments and incorporate varied auditor opinion types to further generalize these findings.

آیا تغییر در سود خالص پس از حسابرسی تأثیری بر ارزیابی سرمایه گذاران باتجربه و کم تجربه از اعتبار عناصر گزارشگری مالی دارد؟

مرضیه توحیدی نژاد * | دکتری حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

الناز رضایی | کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه الزهرا (س)، تهران، ایران

چکیده

با توجه به الزام انتشار صورت های مالی سالانه حسابرسی نشده پیش از نسخه حسابرسی شده در بازار سرمایه ایران و اختلافات معنادار بین ارقام این دو صورت مالی، این پژوهش تأثیر تعاملی تجربه سرمایه گذاری در بازار سرمایه و تغییر در سود خالص پس از حسابرسی را بر ارزیابی سرمایه گذاران از اعتبار سه رکن گزارشگری مالی (صورت های مالی حسابرسی شده، مدیران و حسابرس مستقل) بررسی می کند. از یک طرح آزمایشی بین آزمودنی 2×2 (تجربه سرمایه گذاری: کم تجربه/باتجربه؛ تغییر سود: افزایش/کاهش) با مشارکت ۱۱۹ فارغ التحصیل مالی به عنوان سرمایه گذار استفاده شد. داده ها در مرداد ماه ۱۴۰۳ از طریق پرسشنامه برخط جمع آوری و با آزمون تحلیل واریانس رتبه ای در SPSS-24 تحلیل شدند. نتایج نشان داد که سرمایه گذاران کم تجربه در واکنش به کاهش سود خالص پس از حسابرسی، اعتبار صورت های مالی حسابرسی شده و حسابرس مستقل را پایین تر ارزیابی می کنند، درحالی که سرمایه گذاران باتجربه تحت تأثیر تغییرات در سود خالص پس از حسابرسی قرار نمی گیرند. همچنین، صرف نظر از سطح تجربه و علامت تغییر سود خالص پس از حسابرسی، سرمایه گذاران اعتبار مدیران شرکت را در سطحی پایین تر از اعتبار حسابرس مستقل ارزیابی می کنند. این یافته ها بر ضرورت آموزش سرمایه گذاران و شفاف سازی فرآیندهای حسابرسی برای کاهش شکاف ادراکی بین گروه های مختلف تأکید می کند.

کلیدواژه ها: اعتبار اطلاعات مالی، اعتبار حسابرِس، اعتبار مدیران، تجربه سرمایه گذاری، صورت های مالی حسابرسی نشده.

مقدمه

مطابق دستورالعمل اجرایی افشای اطلاعات شرکت‌های ثبت‌شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار (مصوب سال ۱۳۸۶)، کلیه شرکت‌های پذیرفته‌شده موظفند صورت‌های مالی سالانه حسابرسی‌نشده را حداکثر ظرف مدت ۶۰ روز پس از پایان سال مالی تهیه و افشا نمایند. با این حال، افشای صورت‌های مالی حسابرسی‌شده با امکان تأخیر بیشتری همراه است و این شرکت‌ها می‌توانند انتشار این صورت‌ها را تا حداقل ۱۰ روز قبل از برگزاری مجمع عمومی عادی سالیانه که معادل حدود حداکثر ۱۱۰ روز پس از پایان سال مالی است به تأخیر اندازند. افشای صورت‌های مالی حسابرسی‌نشده پیش از نسخه حسابرسی‌شده دارای مزایایی است. افشای سریع آن از ایجاد خلأ اطلاعاتی جلوگیری می‌کند و امکان ارزیابی اولیه عملکرد مالی را برای ذینفعان فراهم می‌سازد. در مقابل، مهلت طولانی‌تر برای نسخه حسابرسی‌شده، فرصت بررسی جامع توسط حسابرس و انعکاس واقع‌بینانه‌تر وضعیت مالی شرکت را تضمین می‌کند. این چارچوب با حفظ جریان مستمر اطلاعات به بازار، به ذینفعان اجازه می‌دهد با در اختیار داشتن داده‌های نهایی پیش از مجمع، تصمیمات آگاهانه‌ای درباره اموری مانند تقسیم سود اتخاذ کنند.

انتشار صورت‌های مالی پیش از حسابرسی، هرچند به شفافیت و کاهش شکاف اطلاعاتی کمک می‌کند، اما می‌تواند چالش‌هایی برای سرمایه‌گذاران ایجاد کند. پژوهش مرادی و همکاران (۱۳۹۷) با تحلیل ۹۹۰ سال-شرکت (۱۳۹۵-۱۳۹۰) نشان می‌دهد که میانگین سود عملیاتی و خالص بین صورت‌های مالی حسابرسی‌نشده و حسابرسی‌شده تفاوت معناداری دارد. این تغییرات مهم (افزایش یا کاهش سود پس از حسابرسی) می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر دیدگاه و رفتار سرمایه‌گذاران داشته باشد. مطابق یافته‌های روانشناسی شناختی، به دلیل «سوگیری منفی»^۱، سرمایه‌گذاران کاهش سود را شدیدتر از افزایش آن پردازش می‌کنند (Baumeister et al., 2001; Pratto and John, 1991). سپس مکانیسم «اسناددهی خودخدمتی»^۲ فعال می‌شود (Heider, 1958; Bettman and Weitz, 1983)، به‌طوری که کاهش سود به مدیران شرکت یا حسابرس مستقل نسبت داده می‌شود. در مقابل، احتمالاً افزایش سود پس از حسابرسی به عوامل درونی مانند تحلیل هوشمندانه یا استراتژی سرمایه‌گذاری منحصر به فرد اسناد داده می‌شود.

^۱ Negativity Bias

^۲ Self-serving Attribution

مطابق مطالعات روانشناسی، واکنش سرمایه‌گذاران کم‌تجربه و باتجربه به اخبار مثبت و منفی متفاوت است. سرمایه‌گذاران کم‌تجربه بیشتر تحت تأثیر سوگیری‌هایی مانند سوگیری منفی (Barberis et al., 1998) و اسناددهی بیرونی (Gervais and Odean, 2001) هستند. در نتیجه، در مواجهه با اخبار منفی واکنش‌های هیجانی و محافظه‌کارانه‌تری نشان می‌دهند و حتی سیگنال‌های ضعیف را بزرگنمایی می‌کنند (Malmendier and Nagel, 2011). در مقابل، سرمایه‌گذاران باتجربه به دلیل مواجهه مکرر با نوسانات بازار، توانایی بیشتری در کنترل واکنش‌های هیجانی دارند و اخبار منفی را منطقی‌تر تحلیل می‌کنند (Gervais and Odean, 2001). این گروه همچنین تمایل به اسناد درونی دارند و نتایج را بیشتر به تحلیل‌های شخصی نسبت می‌دهند (Dhar and Zhu, 2006). سرمایه‌گذاران کم‌تجربه در برابر اخبار مثبت ممکن است دچار اعتماد به نفس کاذب شوند، حال آنکه سرمایه‌گذاران باتجربه با تکیه بر اطلاعات فیلتر نشده و یادگیری تجربی (Kaustia and Knüpfer, 2008; Nicolosi et al., 2009) تصمیمات کارآمدتری اتخاذ می‌کنند. این تفاوت‌ها حاکی از نقش کلیدی تجربه در کاهش سوگیری‌های رفتاری و بهبود کیفیت تصمیم‌گیری مالی است.

ترکیب یافته‌های پیشین با سیاست افشای اجباری صورت‌های مالی حسابرسی‌نشده در ایران، بستر ایده‌آلی برای بررسی تأثیر «تغییر در سود خالص پس از حسابرسی» بر ارزیابی «اعتبار»^۳ سه رکن کلیدی گزارشگری مالی توسط سرمایه‌گذاران کم‌تجربه و باتجربه فراهم می‌کند: (۱) مدیران شرکت، (۲) حسابرس مستقل، و (۳) صورت‌های مالی حسابرسی‌شده. منظور از اعتبار صورت‌های مالی، «قابلیت اتکا»، و منظور از اعتبار مدیران و حسابرس، «صلاحیت»^۴ و «قابلیت اعتماد»^۵ است. این سه عنصر به صورت یکپارچه و در تعامل پویا عمل می‌کنند و بررسی همزمان آنها برای درک کامل فرآیند گزارشگری مالی ضروری است. مدیران شرکت به‌عنوان مسئولان تهیه صورت‌های مالی، نقش محوری در شکل‌دهی به کیفیت اطلاعات دارند. حسابرس مستقل با بررسی انطباق با استانداردها، هم از منافع ذینفعان محافظت می‌کند و هم با ارائه بازخورد حرفه‌ای، بهبود گزارشگری مالی را تسهیل می‌نماید. در نهایت، صورت‌های مالی حسابرسی‌شده تنها زمانی به‌عنوان ابزار قابل اعتماد تصمیم‌گیری

³ Credibility

⁴ Competence

⁵ Trustworthiness

اقتصادی عمل می‌کنند که هر دو رکن پیشین به صورت هماهنگ و کارآمد عمل کرده باشند. این وابستگی متقابل به حدی حیاتی است که بررسی جداگانه هر جزء، بدون در نظر گرفتن نقش دیگران، به تحلیلی ناقص و گمراه‌کننده منجر می‌شود. بنابراین، درک جامع از نظام گزارشگری مالی مستلزم نگاهی کل‌نگرانه به این سه عنصر است.

انجام این مطالعه از دو جهت حائز اهمیت است. اول، انتشار صورت‌های مالی حسابرسی‌نشده قبل از نسخه حسابرسی‌شده آن، هرچند به کاهش فاصله اطلاعاتی کمک می‌کند، اما ممکن است به دلیل تفاوت‌های معنادار بین ارقام حسابرسی‌نشده و حسابرسی‌شده، چالش‌هایی را برای سرمایه‌گذاران ایجاد نماید. این مطالعه با بررسی تأثیر این تفاوت‌ها به عنوان یکی از ابعاد ارائه و افشای صورت‌های مالی حسابرسی‌نشده بر قضاوت اعتبار سرمایه‌گذاران، به درک بهتر پیامدهای سیاست‌های فعلی افشای اطلاعات مالی کمک می‌کند و می‌تواند راهکارهایی برای بهبود شفافیت اطلاعاتی و کارایی بازار ارائه دهد. دوم، این مطالعه به تحلیل دقیق واکنش‌های متمایز سرمایه‌گذاران کم‌تجربه و باتجربه نسبت به تغییرات در سود خالص پس از حسابرسی می‌پردازد. بدیهی است که درک تفاوت رفتار سرمایه‌گذاران با سطوح تجربه متفاوت می‌تواند به شناسایی شکاف‌های اطلاعاتی و شناختی در بازار سرمایه منجر شود. بررسی این واکنش‌ها نشان می‌دهد که چگونه سرمایه‌گذاران کم‌تجربه ممکن است در تفسیر ارقام حسابرسی‌شده دچار سوگیری‌های شناختی شوند، در حالی که سرمایه‌گذاران باتجربه از توانایی بیشتری برای تحلیل انتقادی این تغییرات برخوردارند. چنین تحلیلی نه تنها به سیاست‌گذاران و نهادهای نظارتی در طراحی برنامه‌های آموزشی و حمایتی برای کاهش اختلافات رفتاری کمک می‌کند، بلکه می‌تواند معیارهای جدیدی برای ارزیابی کیفیت تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران در مواجهه با اطلاعات مالی حسابرسی‌شده ارائه دهد. علاوه بر این، یافته‌های این مطالعه می‌تواند مبنایی برای بهبود استانداردهای افشای اطلاعات و افزایش آگاهی سرمایه‌گذاران در بازارهای مالی باشد.

اهمیت این مطالعه دووجهی است. نخست، بررسی تأثیر تفاوت‌های ارقام حسابرسی‌نشده و حسابرسی‌شده بر قضاوت اعتبار سرمایه‌گذاران، به درک پیامدهای سیاست فعلی افشا و ارائه راهکارهایی برای بهبود شفافیت و کارایی بازار کمک می‌کند. دوم، تحلیل واکنش‌های متمایز سرمایه‌گذاران کم‌تجربه و باتجربه به تغییرات سود خالص پس از حسابرسی، شکاف‌های اطلاعاتی و شناختی بازار را شناسایی می‌نماید. این تحلیل نشان می‌دهد

سرمایه گذاران کم تجربه ممکن است در تفسیر ارقام دچار سوگیری های شناختی شوند، حال آنکه سرمایه گذاران باتجربه توانایی تحلیل انتقادی بیشتری دارند. چنین تحلیلی به سیاست گذاران و نهادهای نظارتی در طراحی برنامه های آموزشی و حمایتی برای کاهش اختلافات رفتاری کمک کرده و معیارهای جدیدی برای ارزیابی کیفیت تصمیم گیری سرمایه گذاران ارائه می دهد. همچنین، یافته های مطالعه می تواند مبنایی برای بهبود استانداردهای افشای اطلاعات و افزایش آگاهی سرمایه گذاران باشد.

این مطالعه با استفاده از یک «طرح آزمایشی کامل»^۶ «بین آزمودنی»^۷ ۲×۲ (تجربه سرمایه گذاری در بازار سرمایه: کم تجربه یا باتجربه؛ تغییر در سود خالص پس از حسابرسی: افزایش یا کاهش) در مرداد ماه سال ۱۴۰۳ با استفاده از پرسشنامه برخط اجرا شد که در آن ۱۱۹ فارغ التحصیل کارشناسی رشته مالی به عنوان سرمایه گذار کم تجربه یا باتجربه به صورت تصادفی به دو گروه مستقل آزمایشی تخصیص داده شدند: (۱) افزایش ۱۲ درصدی سود خالص پس از حسابرسی، (۲) کاهش ۱۲ درصدی سود خالص پس از حسابرسی. متغیرهای وابسته شامل ارزیابی اعتبار مدیران شرکت، حسابرس مستقل و صورت های مالی حسابرسی شده بود که با استفاده از مقیاس های لیکرت ۱۱ درجه ای استاندارد شده اندازه گیری شدند. این طراحی پژوهشی امکان بررسی همزمان اثرات اصلی و تعاملی دو متغیر تجربه سرمایه گذاری و تغییرات در سود خالص پس از حسابرسی را فراهم آورد.

مطابق پیشینه نظری و با استناد به مکانیسم سوگیری منفی (Klinger et al., 1980; Taylor, 1991) و نقش تعدیل کننده تجربه سرمایه گذاری (Lo, 2004; Gervais and Odean, 2001)، پیش بینی می شد که کاهش سود خالص پس از حسابرسی منجر به ارزیابی محافظه کارانه تر اعتبار صورت های مالی حسابرسی شده توسط سرمایه گذاران کم تجربه گردد. یافته های پژوهش این پیش بینی نظری را تأیید می کند، به نحوی که در میان سرمایه گذاران کم تجربه، کاهش سود با ارزیابی پایین تر و محافظه کارانه تر از اعتبار صورت های مالی حسابرسی شده همراه است. در مقابل، سرمایه گذاران باتجربه تحت تأثیر تغییر سود قرار نمی گیرند. بر مبنای نظریه اسناددهی خود-خدمتی (Bettman and Weitz, 1983; Blaine and Crocker, 1993) نیز پیش بینی می شد که کاهش سود خالص پس از

^۶ Full Factorial Design

^۷ Between-Subjects Design

حسابرسی منجر به کاهش اعتبار مدیران شرکت و حسابرس مستقل نزد سرمایه‌گذاران کم-تجربه شود، چرا که سرمایه‌گذاران کم-تجربه و باتجربه به ترتیب بیشتر متمایل به اسناددهی بیرونی و درونی هستند (Gervais and Odean, 2001; Dhar and Zhu, 2006). یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاران کم-تجربه در شرایط کاهش سود خالص به طور معناداری اعتبار حسابرس مستقل را پایین‌تر ارزیابی می‌کنند. این در حالی است که چنین تأثیری در ارزیابی سرمایه‌گذاران از اعتبار مدیران شرکت مشاهده نمی‌شود. به بیان دقیق‌تر، ارزیابی سرمایه‌گذاران از اعتبار مدیران شرکت تحت تأثیر متغیرهای تجربه و تغییر سود قرار نگرفته و همواره در سطحی پایین‌تر از ارزیابی آنها از اعتبار حسابرس مستقل قرار می‌گیرد که می‌تواند گویای بی‌اعتمادی ساختاریافته سرمایه‌گذاران نسبت به مدیران در حوزه گزارشگری مالی باشد.

در بخش بعدی، پیشینه پژوهش مرتبط در دو بخش نظری و تجربی مرور شده و فرضیه‌ها تدوین می‌گردند. سپس، روش‌شناسی و طرح پژوهش تشریح می‌شود. در ادامه، یافته‌های پژوهش گزارش و در نهایت، نتیجه‌گیری و پیشنهادها ارائه می‌شود.

مبانی نظری و تدوین فرضیه‌ها

تغییر سود خالص پس از حسابرسی و تأثیر آن بر اعتبار صورت‌های مالی از دید سرمایه‌گذاران را می‌توان از دو منظر تحلیل کرد. اول، افشائات حسابرسی نشده عموماً اعتبار کمتری نسبت به موارد حسابرسی شده دارند. مطالعات تجربی نشان می‌دهد تحلیل گران مالی (Hodge, 2001) و اعتباردهندگان (Libby, 1979) برای افشائات تأیید نشده توسط حسابرس، اعتبار کم‌تری قائل‌اند. تحقیقات آرشیوی نیز حاکی از آن است که حسابرسان مستقل، اعتبار اطلاعات مالی را نزد اعتباردهندگان افزایش می‌دهند (Leftwich, 1983; Blackwell et al., 1998). در مطالعه‌ای مروری نیز تأکید شده است که سرمایه‌گذاران تأیید مستقل اطلاعات را در ارزیابی اعتبار افشائات مدیریت در نظر می‌گیرند (Mercer, 2004). بنابراین، با توجه به هدف اصلی حسابرسی مستقل که افزایش اعتبار افشائات مالی است، تغییرات سود پس از حسابرسی نباید به‌طور معناداری بر اعتبار صورت‌های مالی از نگاه سرمایه‌گذاران تأثیر بگذارد.

دوم، مطالعات روان‌شناسی شناختی نشان می‌دهد اطلاعات منفی بیش از اطلاعات مثبت جلب توجه می‌کنند، وزن بیشتری دارند و واکنش‌های شدیدتری برمی‌انگیزند (Klinger

et al., 1980; Fiske, 1980; Pratto and John, 1991; Ikegami, 1993; Cacioppo et al., 1999; Smith et al., 2003). به طور خلاصه، سوگیری منفی حساسیت بیشتری به اطلاعات منفی ایجاد می کند (Taylor, 1991; Baumeister et al., 2001). این سوگیری بر قضاوت های اعتبارسنجی نیز تأثیرگذار است (Williams, 1996; Hutton et al., 2003). در بازار سرمایه ایران نیز مطالعه زینی وند و همکاران (۱۴۰۰) نشان می دهد سوگیری های شناختی به طور سیستماتیک بر تصمیمات سرمایه گذاران اثر می گذارند و آنان را در معرض خطاهای قضاوتی قرار می دهند. همچنین، اعتبار اطلاعات مالی به ادراک سرمایه گذاران از ارتباط بین اطلاعات حسابرسی شده و نشده بستگی دارد. پژوهش های قبلی نشان می دهند که سرمایه گذاران ممکن است در محیط های وب این دو نوع اطلاعات را تلفیق کنند و به اشتباه اعتبار اطلاعات حسابرسی نشده را بیش از حد برآورد کنند (Hodge, 2001). Pike and Lanis (2003) نیز هشدار می دهند که وجود لوگوهای تأییدیه ممکن است اعتبار ادراک شده از اطلاعات حسابرسی نشده مرتبط را افزایش داده و گمراه کننده باشد. در نتیجه، با توجه به تمایل سرمایه گذاران به تلفیق اطلاعات و آسیب پذیری در برابر سوگیری منفی، انتظار می رود افزایش سود خالص پس از حسابرسی، اعتبار صورت های مالی را نزد آنان ارتقا دهد، درحالی که کاهش سود موجب تنزل اعتبار و ایجاد نگرانی درباره کیفیت اطلاعات شود.

تأثیر تغییرات سود خالص پس از حسابرسی بر دیدگاه سرمایه گذاران درباره اعتبار صورت های مالی نیز می تواند تحت تأثیر تجربه سرمایه گذاری آنان قرار گیرد. نظریه های مختلفی رابطه بین تجربه و رفتار سرمایه گذاری را تبیین می کنند. بر اساس نظریه عقلانیت^۸، تصمیم گیری ها منطقی و مبتنی بر اطلاعات کامل است و تجربه گذشته نقش محدودی دارد (Simon, 1955). اما در عمل، خطاهای شناختی این مدل را زیر سؤال می برند. در مقابل، فرضیه مجموعه ای^۹ بیان می کند سرمایه گذاران با تجربه تطابق می یابند، اما همچنان در معرض خطاهای شناختی هستند (Lo, 2004). اثر یادگیری و تجربه^{۱۰} نیز نشان می دهد موفقیت ها و شکست های گذشته به تدریج بر استراتژی ها تأثیر می گذارند (Barberis and Thaler, 2003). از منظر یادگیری اجتماعی^{۱۱}، سرمایه گذاران از رفتار دیگران الگوبرداری می کنند

^۸ Rational Choice Theory

^۹ Adaptive Market Hypothesis

^{۱۰} Learning and Experience Effects

^{۱۱} Social Learning Theory

(Bandura, 1977). نظریه‌های رفتاری^{۱۲} نیز بر نقش سوگیری‌های ذهنی و هیجانات تأکید دارند که تجربیات فردی آن‌ها را تقویت یا تضعیف می‌کنند (Tversky and Kahneman, 1974). مطالعه اثنی‌عشری و همکاران (۲۰۲۴) نشان می‌دهد سرمایه‌گذاران متخصص و غیرمتخصص به شکل متفاوتی به ویژگی‌های ارائه اطلاعات واکنش نشان می‌دهند که مؤید نقش تعدیل‌کننده تجربه است. در مورد سوگیری منفی، تجربه نقش دوگانه دارد: از یک سو، تجربیات منفی گذشته (مانند بحران‌های مالی) می‌تواند حساسیت به نشانه‌های منفی را افزایش دهد (Malmendier and Nagel, 2011) و منجر به حافظه‌ای سوگیرانه شود (Barberis et al., 1998). از سوی دیگر، سرمایه‌گذاران باتجربه ممکن است توانایی بیشتری در کنترل واکنش‌های هیجانی نسبت به اخبار منفی داشته باشند (Gervais and Odean, 2001).

پیشینه پژوهش در سه حوزه قابل دسته‌بندی است: (۱) تأثیر تجربه سرمایه‌گذار بر رفتار مالی، (۲) مقایسه صورت‌های مالی حسابرسی شده و نشده، و (۳) واکنش بازار به اخبار مثبت و منفی. در حوزه نخست، مطالعات نشان می‌دهند تجربه بر رفتار سرمایه‌گذاری تأثیر قابل توجهی دارد. داوری و همکاران (۱۴۰۳) دریافتند مواجهه اولیه با ریسک بالا باعث رفتار محافظه‌کارانه آینده می‌شود، درحالی‌که تجربیات کم‌ریسک، تمایل به پذیرش ریسک را افزایش می‌دهد. امامی و همکاران (۱۴۰۱) نشان دادند تجربه مستقیم، قصد سرمایه‌گذاری خطرپذیر را تقویت می‌کند. فلاح‌شمس‌لیالستانی و همکاران (۱۳۸۹) نیز رابطه معکوس بین تجربه مدیران و ریسک‌پذیری را نشان دادند. در سطح بین‌المللی، Agnew and Szykman (2005) دریافتند افراد کم‌تجربه بسیار بیشتر گزینه پیش‌فرض را انتخاب می‌کنند. Feng and Seasholes (2005) نشان دادند تجربه معاملاتی می‌تواند اثر تمایل به حفظ سهام زیان‌ده را کاهش دهد. Elliott et al. (2008) دریافتند سرمایه‌گذاران باتجربه بیشتر از اطلاعات فیلترنشده استفاده می‌کنند. Kaustia and Knüpfer (2008) بر نقش تجربیات شخصی در تصمیم‌گیری تأکید کردند. Nicolosi et al. (2009) نیز نشان دادند با افزایش تجربه، عملکرد پرتفوی و کیفیت معاملات بهبود می‌یابد.

در حوزه دوم، پژوهش‌ها به تفاوت‌های بین صورت‌های مالی حسابرسی شده و نشده می‌پردازند. ولی‌پور و ولی‌پور (۱۳۹۵) نشان دادند سود حسابرسی شده محتوای اطلاعاتی قوی‌تری دارد. قزل‌سفلی و همکاران (۱۳۹۷) دریافتند کیفیت بالای حسابرسی منجر به

¹² Behavioral Theories

اختلاف بیشتر در اقلام سود و زیان می‌شود. مرادی و همکاران (۱۳۹۷) عوامل مؤثر بر کاهش این اختلاف را شناسایی کردند. اثنی‌عشری و همکاران (۲۰۲۵) نشان دادند عوامل استرس‌زای محیطی (مانند همه‌گیری) می‌توانند رابطه منفی بین استرس حسابرسان و کیفیت حسابرسی را تشدید کنند. ژولانژاد و بخردی نسب (۱۳۹۸) ثابت کردند صورت‌های میان‌دوره‌ای حسابرسی شده شفافیت بازار را افزایش می‌دهند. نعمت‌زاده و همکاران (۱۴۰۳) دریافتند اختلاف بیشتر صورت‌های مالی هزینه استقراض را افزایش می‌دهد. فرج‌زاده و دهقان‌دهنوی (۱۴۰۴) نشان دادند رفتار تقلیدی در زمان‌بندی انتشار تنها در گزارش‌های حسابرسی نشده دیده می‌شود. Hodge (2001) دریافت وجود هایپرلینک بین اطلاعات حسابرسی شده و نشده در وب، باعث تلفیق و اعتباربخشی بیش‌ازحد به اطلاعات حسابرسی نشده می‌شود. Pike and Lanis (2003) با اصلاح این مدل هشدار دادند که لوگوهای اعتبارسنجی وب ممکن است این اثر همراه‌کننده را تشدید کنند. Park et al. (2022) نشان دادند میزان اصلاحات زیاد در گزارش‌های حسابرسی نشده، مدت زمان حسابرسی سال بعد را افزایش می‌دهد.

در حوزه سوم، واکنش نامتقارن بازار به اخبار مثبت و منفی بررسی شده است. مقدسین، فلاح‌شمس و همکاران (۱۳۸۹) نشان دادند اخبار مثبت (مانند تصاحب) می‌تواند حباب قیمتی ایجاد کند. بزرگ‌اصل و ادیبی (۱۳۹۵) دریافتند وجود اخبار منفی در طول فصل، محتوای اطلاعاتی سود را افزایش می‌دهد. خدامی‌پور و همکاران (۱۳۹۴) نشان دادند اخبار خوب در صورت پیش‌بینی بدبینانه قبلی، واکنش قوی‌تری ایجاد می‌کند. مهرآرا و عبدلی (۱۳۸۵)، برخلاف بازارهای توسعه‌یافته، تأثیر متقارن اخبار مثبت و منفی بر نوسانات را در بورس تهران نشان دادند و آن را به ویژگی‌های بازار نوظهور نسبت دادند.

با توجه به مبانی نظری و پیشینه مرور شده، انتظار می‌رود که تجربه سرمایه‌گذاران و تغییر در سود خالص پس از حسابرسی به صورت همزمان و تعاملی بر ارزیابی اعتبار صورت‌های مالی حسابرسی شده توسط سرمایه‌گذاران تأثیرگذار باشد. سرمایه‌گذاران باتجربه که به دلیل مواجهه مکرر با نوسانات بازار توانایی بیشتری در کنترل واکنش‌های هیجانی نسبت به اخبار منفی دارند، احتمالاً نسبت به سرمایه‌گذاران کم‌تجربه واکنش ضعیف‌تری نسبت به کاهش در سود خالص پس از حسابرسی نشان می‌دهند. فرضیه‌های اول و دوم پژوهش برای آزمون

اثر متقابل تجربه سرمایه‌گذاری و تغییر در سود خالص پس از حسابرسی به شرح زیر تدوین شده است.

فرضیه ۱. کاهش سود خالص پس از حسابرسی، اعتبار صورت‌های مالی حسابرسی‌شده را نزد سرمایه‌گذاران کم‌تجربه بیش از سرمایه‌گذاران باتجربه کاهش می‌دهد.

فرضیه ۲. سرمایه‌گذاران کم‌تجربه در مواجهه با کاهش سود خالص پس از حسابرسی در مقایسه با افزایش آن، اعتبار صورت‌های مالی حسابرسی‌شده را پایین‌تر ارزیابی می‌کنند.

تأثیر افزایش یا کاهش سود خالص پس از حسابرسی بر اعتبار مدیران و حسابرس را می‌توان از دو دیدگاه ارزیابی کرد. نخست، از منظر نقش‌ها و مسئولیت‌های قانونی. بر اساس استاندارد حسابرسی شماره ۲۰۰، تهیه صورت‌های مالی بر عهده مدیران شرکت است، در حالی که هدف حسابرس، افزایش اطمینان‌بخشی به این صورت‌های مالی است. بنابراین، تغییرات در ارقام پس از حسابرسی منطقی‌تنها به مدیران شرکت منتسب می‌شود و نقش حسابرس محدود به افزایش قابلیت اتکای اطلاعات است. از این منظر، انتظار می‌رود تغییرات سود تنها بر اعتبار مدیران تأثیر گذارد و تأثیری بر اعتبار حسابرس نداشته باشد. دوم، از دیدگاه روان‌شناسی شناختی و نظریه اسناددهی خودخدمتی. این نظریه نشان می‌دهد افراد تمایل دارند نتایج مثبت را به عوامل درونی (مانند شایستگی شخصی) و نتایج منفی را به عوامل بیرونی (مانند شرایط محیطی) نسبت دهند (Heider, 1958; Bettman and Weitz, 1983). بر این اساس، سرمایه‌گذاران در مواجهه با افزایش سود پس از حسابرسی، تمایل به اسناد درونی (مانند تحلیل هوشمندانه خود) دارند. اما در برابر کاهش سود، تمایل به اسناد بیرونی و سرزنش مدیران و حتی حسابرس مستقل به عنوان بازیگران اصلی فرآیند مالی خواهند داشت. بنابراین، انتظار می‌رود کاهش سود، اعتبار هر دو گروه مدیران و حسابرس را تضعیف کند، در حالی که افزایش سود منجر به تقویت اعتبار آنان شود.

عامل تجربه سرمایه‌گذاری نیز می‌تواند نقش مهمی در ارزیابی اعتبار مدیران و حسابرس ایفا کند. پژوهش‌ها نشان می‌دهند تجربه بر نحوه اسناددهی موفقیت‌ها و شکست‌های مالی در بسترهای خودخدمتی تأثیر معناداری دارد. سرمایه‌گذاران باتجربه تمایل بیشتری به اسناد درونی (مانند دانش تخصصی و تحلیل شخصی) دارند، درحالی که سرمایه‌گذاران کم‌تجربه بیشتر به اسناد بیرونی (مانند شانس یا نوسانات بازار) تمایل نشان می‌دهند (Gervais and

(Odean, 2001; Dhar and Zhu, 2006). این تفاوت در اسناددهی هم بر رفتارهای آتی سرمایه‌گذاری تأثیر می‌گذارد و هم بر رضایت از سامانه‌های مالی خودخدمتی. در نتیجه، انتظار می‌رود با افزایش تجربه، تأثیر منفی کاهش سود خالص پس از حسابرسی بر اعتبار مدیران و حسابرس (به‌عنوان عوامل بیرونی) در دید سرمایه‌گذاران تضعیف شود.

با توجه به مبانی نظری، انتظار می‌رود تجربه سرمایه‌گذاری و تغییر در سود خالص پس از حسابرسی به‌طور تعاملی بر ارزیابی اعتبار مدیران و حسابرس تأثیر بگذارند. از نظر منطقی، تغییرات در ارقام مالی مستقیماً به تصمیمات مدیریتی مرتبط است. اما از منظر روان‌شناسی شناختی و بر اساس نظریه اسناددهی خودخدمتی، سرمایه‌گذاران تمایل دارند نتایج مثبت را به خود و نتایج منفی را به عوامل بیرونی (مانند مدیران و حسابرس) نسبت دهند. این الگوی اسناددهی تحت تأثیر تجربه نیز قرار می‌گیرد، چرا که سرمایه‌گذاران باتجربه بیشتر به اسناد درونی و سرمایه‌گذاران کم‌تجربه بیشتر به اسناد بیرونی گرایش دارند. بنابراین، انتظار می‌رود با افزایش تجربه، تأثیر منفی کاهش سود خالص پس از حسابرسی بر اعتبار مدیران و حسابرس در دید سرمایه‌گذاران تضعیف شود. بر این اساس، فرضیه‌های سوم تا ششم پژوهش برای آزمون این اثر متقابل تدوین شده است.

فرضیه ۳. کاهش سود خالص پس از حسابرسی، اعتبار مدیران شرکت را نزد سرمایه‌گذاران کم‌تجربه بیش از سرمایه‌گذاران باتجربه کاهش می‌دهد.

فرضیه ۴. سرمایه‌گذاران کم‌تجربه در مواجهه با کاهش سود خالص پس از حسابرسی در مقایسه با افزایش آن، اعتبار مدیران شرکت را پایین‌تر ارزیابی می‌کنند.

فرضیه ۵. کاهش سود خالص پس از حسابرسی، اعتبار حسابرس مستقل را نزد سرمایه‌گذاران کم‌تجربه بیش از سرمایه‌گذاران باتجربه کاهش می‌دهد.

فرضیه ۶. سرمایه‌گذاران کم‌تجربه در مواجهه با کاهش سود خالص پس از حسابرسی در مقایسه با افزایش آن، اعتبار حسابرس مستقل را پایین‌تر ارزیابی می‌کنند.

روش‌شناسی

مشارکت‌کنندگان

با جستجوی پروفایل کاربران در لینکدین^{۱۳}، ۳۰۲ فارغ‌التحصیل کارشناسی رشته مالی شناسایی گردید. لینکدین یک پلتفرم آنلاین است که به اعضای خود امکان ایجاد پروفایل و ارتباط با دیگران را در یک شبکه اجتماعی می‌دهد که بازتابی از روابط حرفه‌ای در دنیای واقعی است. با توجه به محبوبیت شبکه اجتماعی لینکدین در میان دانشجویان و فارغ‌التحصیلان ایرانی، پژوهش حاضر از این پلتفرم برای شناسایی فارغ‌التحصیلان کارشناسی رشته مالی استفاده کرده است. این دسته از افراد به دو دلیل اصلی به عنوان شرکت‌کنندگان انتخاب شدند: اولاً، این افراد از دانش نظری مناسبی درباره بازارهای مالی و استراتژی‌های سرمایه‌گذاری برخوردارند. ثانیاً، با توجه به برنامه درسی مقطع کارشناسی رشته مالی در دانشگاه‌های ایران، این گروه آشنایی نسبتاً مناسبی با صورت‌های مالی و به طور کلی اطلاعات مالی دارند.

در ادامه، درخواست برقراری ارتباط برای ۳۰۲ فارغ‌التحصیل رشته مالی ارسال گردید و حدود ۱۹۷ نفر ظرف ۱۵ روز به این درخواست پاسخ مثبت دادند. لینک پرسشنامه آنلاین از طریق سامانه پیام‌رسانی لینکدین، ۱۳۰ نفر در مطالعه حاضر شرکت کردند. به منظور ارتقای روایی یافته‌های پژوهش، مطابق با روش (Huang et al. (2012)، پاسخ‌های ۱۱ شرکت‌کننده به دلیل زمان پاسخگویی کمتر از یک دقیقه حذف گردید. مطابق خروجی نرم‌افزار جی پاور^{۱۴} برای «آزمون تحلیل واریانس»^{۱۵} (با تعیین «اندازه اثر»^{۱۶} معادل ۰/۲۵، «احتمال خطای آلفا»^{۱۷} معادل ۰/۰۵، «قدرت یا یک منهای احتمال خطای بتا»^{۱۸} معادل ۰/۷۵، «صورت درجه آزادی»^{۱۹} معادل ۱ و تعداد گروه معادل ۴)، حجم نمونه ۱۱۹ شرکت‌کننده برای آزمون فرضیه‌ها کفایت می‌کند. علاوه بر این، برای ارائه پاسخ‌های صادقانه برای هر شرکت‌کننده در قالب پرداخت مبلغ معینی وجه نقد یا اهدای همان مبلغ به یک موسسه خیریه انگیزه ایجاد شد.

¹³ LinkedIn

¹⁴ G*Power

¹⁵ ANOVA

¹⁶ Effect Size

¹⁷ α Error Probability

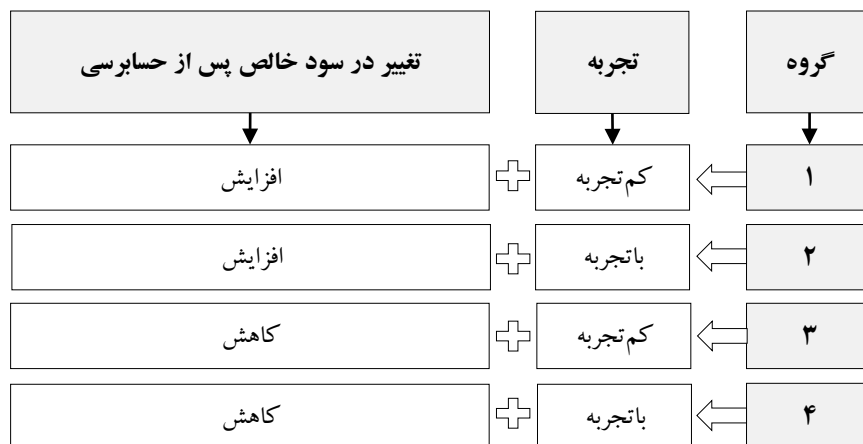
¹⁸ Power (1- β Error Probability)

¹⁹ Numerator df

طراحی

در پژوهش حاضر از یک طرح آزمایشی کامل بین آزمودنی 2×2 (تجربه سرمایه گذاری در بازار سرمایه: کم تجربه یا باتجربه؛ تغییر در سود خالص پس از حسابرسی: افزایش یا کاهش) برای آزمون فرضیه‌ها استفاده شده است. نمودار (۱) به عنوان راهنمای دستکاری متغیرهای مستقل در چهار حالت ارائه شده است.

نمودار ۱. دستکاری متغیرهای مستقل در ۴ گروه

روش اجرا

ابتدا لینک پرسش‌نامه به صورت تصادفی برای مشارکت‌کنندگان ارسال گردید. پرسش‌نامه پژوهش حاضر مشتمل بر شش بخش زیر بود: (۱) موقعیت سرمایه‌گذاری؛ (۲) اطلاعات زمینه‌ای درباره شرکت؛ (۳) خلاصه صورت سود و زیان حسابرسی‌نشده، (۴) سوالات جمعیت‌شناختی؛ (۵) خلاصه صورت سود و زیان حسابرسی‌شده؛ و (۶) ارزیابی اعتبار. در بخش اول، موقعیت سرمایه‌گذار در رابطه با شرکت تشریح می‌شود. به طور معمول، در پژوهش‌های قبلی دو موقعیت برای سرمایه‌گذاران متصور است: فعلی و بالقوه. مطابق پژوهش‌های پیشین، سرمایه‌گذاران فعلی در مقایسه با سرمایه‌گذاران بالقوه، واکنش‌های عاطفی شدیدتری نسبت به گزارش‌های تحلیلی (چه مطلوب و چه نامطلوب) از خود نشان می‌دهند (Li and McDowell, 2010). این تفاوت را می‌توان با «تئوری تمرکز نظارتی»^{۲۰} تبیین کرد که بیان می‌کند سرمایه‌گذاران فعلی عموماً اهداف پیشگیرانه‌ای دارند، در حالی

²⁰ Regulatory Focus Theory

که سرمایه‌گذاران بالقوه بیشتر بر اهداف ارتقایی متمرکزند (Zhou and Pham, 2004; Higgins, 2012). با توجه به این تفاوت‌های اساسی در اهداف و واکنش‌های هیجانی، مطالعه حاضر به طور خاص بر سرمایه‌گذاران فعلی متمرکز شده است، چرا که این گروه در معرض سوگیری‌های شناختی قوی‌تری قرار دارند و تغییرات اعتبار اطلاعات مالی تأثیر محسوس‌تری بر تصمیمات و عواطف آن‌ها می‌گذارد. بنابراین، برای تشریح موقعیت سرمایه‌گذاری برای مشارکت‌کنندگان، از عبارت زیر استفاده گردید: «شما شرکت دارویی سامان را دنبال می‌کنید. شما از شهریور ۱۴۰۲، در سهام شرکت دارویی سامان سرمایه‌گذاری کرده‌اید». در بخش دوم، اطلاعات زمینه‌ای درباره شرکت سامان به عنوان یک تولیدکننده و فروشنده داروهای مختلف ارائه شد. لازم به ذکر است که شرکت سامان یک شرکت فرضی و ساختگی است که صرفاً برای اهداف این پژوهش طراحی شده و در دنیای واقعی وجود ندارد. در بخش سوم، صورت سود و زیان حسابرسی‌شده برای سال‌های منتهی به ۲۹ اسفند ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ به همراه صورت سود و زیان حسابرسی‌نشده برای سال منتهی به ۲۹ اسفند ۱۴۰۲ به صورت خلاصه گزارش گردید. ضمناً، به منظور حذف اثر متغیر اظهارنظر حسابرس، در این بخش به این مطلب اشاره شده که گزارش حسابرس استاندارد بوده و فاقد هرگونه بند شرط است. در بخش چهارم، سه سوال جمعیت‌شناختی درباره جنسیت، سن و تجربه سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه مطرح شد. متغیر مستقل تجربه سرمایه‌گذاری بر اساس پاسخ‌های مشارکت‌کنندگان به پرسش مربوطه طبقه‌بندی شد. بر این اساس، افراد با کمتر از پنج سال سابقه در گروه کم‌تجربه و افراد با پنج سال یا بیشتر در گروه باتجربه قرار گرفتند. برای توجیه معیار پنج سال جهت تفکیک سرمایه‌گذاران، به مطالعه Barber and Odean (2001) استناد می‌شود که نشان داد سرمایه‌گذاران با کمتر از پنج سال سابقه، به طور معناداری رفتارهای غیرمنطقی مانند معاملات بیش‌ازحد و سوگیری اطمینان بیش‌ازحد از خود نشان می‌دهند. فاصله زمانی ایجاد شده به کمک سوالات جمعیت‌شناختی بین ارائه صورت‌های مالی حسابرسی‌نشده و حسابرسی‌شده، مطابق با مقررات افشای اطلاعات در بورس تهران و پژوهش‌های قبلی است (Elliott et al., 2011; Harris et al., 2016). در بخش پنجم، تغییر در سود خالص در صورت سود و زیان حسابرسی‌شده سال ۱۴۰۲ دستکاری گردید تا دو حالت متفاوت ایجاد شود. در حالت افزایش، شرکت‌کنندگان صورت سود و زیان حسابرسی‌شده‌ای دریافت کردند که نشان‌دهنده سود خالصی معادل ۱۲ درصد بیشتر از سود

خالص حسابرسی نشده بود. در حالت کاهش، شرکت کنندگان صورت سود و زیانی دریافت کردند که سود خالص آن ۱۲ درصد کمتر از سود خالص حسابرسی نشده بود. این تغییرات از طریق دستکاری مبالغ درآمد عملیاتی و بهای تمام شده کالای فروش رفته ایجاد شد، زیرا تأثیر تغییرات سود ناخالص بر قضاوت سرمایه گذاران محسوس تر است. در آخرین بخش، مشارکت کنندگان به پنج سوال اعتبارسنجی پاسخ دادند. سوال اول به منظور سنجش میزان اعتبار صورت های مالی حسابرسی شده در مقیاس ۱۱ درجه ای لیکرت (۱ معادل بسیار پایین و ۱۱ معادل بسیار بالا) مطرح گردید. چهار سوال بعدی نیز با هدف اندازه گیری اعتبار مدیران شرکت و حسابرس مستقل از دو بُعد صلاحیت و قابلیت اعتماد با مقیاس ۱۱ درجه ای مشابه تدوین شد. پژوهش های پیشین نشان داده اند که صلاحیت و قابلیت اعتماد دو مؤلفه اصلی ارزیابی اعتبار افراد محسوب می شود (Barton and Mercer, 2005; Chen and Tan, 2013). سوالات مطرح شده به شرح زیر است:

۱. «صلاحیت» مدیران شرکت سامان دارو (به عنوان تهیه کنندگان صورت های مالی) از دیدگاه شما در چه سطحی است؟
۲. مدیران شرکت سامان دارو (به عنوان تهیه کنندگان صورت های مالی) از نظر شما تا چه حد «قابل اعتماد» هستند؟
۳. «صلاحیت» حسابرس مستقل شرکت سامان دارو از دیدگاه شما در چه سطحی است؟
۴. حسابرس مستقل شرکت سامان دارو از نظر شما تا چه حد «قابل اعتماد» است؟

پایایی مقیاس های اعتبار مورد استفاده در این مطالعه، با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ^{۲۱} ارزیابی شده است. نتایج نشان داد که این ضریب برای سوالات مربوط به اعتبار مدیران (سوالات ۱ و ۲) برابر با ۰/۹۳۴ و برای سوالات مربوط به اعتبار حسابرس (سوالات ۳ و ۴) برابر با ۰/۹۲۷ است. متن کامل پرسشنامه در پیوست ارائه گردیده است.

ابزارها و روش های تحلیل داده ها

با توجه به محدود بودن تعداد مشارکت کنندگان در مطالعه حاضر، ابتدا داده ها به رتبه (از کوچکترین به بزرگترین) تبدیل شده و کلیه تحلیل ها با استفاده از رتبه ها انجام گرفت. این

²¹ Cronbach's Alpha

رویکرد با توصیه‌های Field (2024) و Pallant (2020) برای مطالعات با حجم نمونه کوچک همسو است، چرا که تبدیل داده‌ها به رتبه موجب کاهش حساسیت آزمون‌ها به نقض مفروضات پارامتریک (مانند نرمال بودن توزیع و همگنی واریانس) می‌شود. برای آزمون فرضیه‌ها از آزمون تحلیل واریانس مبتنی بر رتبه و آزمون‌های تضاد موزون و ساده در سطح خطای ۵ درصد استفاده شد. این آزمون‌ها امکان بررسی اثرات اصلی و تعاملی متغیرهای مستقل را فراهم می‌سازند. ضمناً، تمامی تحلیل‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ انجام شده است.

روایی و پایایی پژوهش

به منظور اطمینان از کیفیت ابزار پژوهش، اقدامات متعددی برای سنجش روایی و پایایی انجام شد. برای بررسی روایی محتوا، پرسش‌نامه توسط سه متخصص حوزه حسابداری و مالی مورد بازبینی قرار گرفت و اصلاحات لازم بر اساس نظرات آنان اعمال گردید. علاوه بر این، با تخصیص تصادفی شرکت‌کنندگان به گروه‌های آزمایشی، اثر متغیرهای مزاحم خنثی شد که این امر منجر به افزایش روایی داخلی مطالعه گردید. در مورد پایایی، ضریب آلفای کرونباخ برای سؤالات مربوط به ارزیابی اعتبار بالاتر از ۰/۹ محاسبه شد که نشان‌دهنده قابلیت اعتماد بالای ابزار پژوهش است.

یافته‌ها

آماره‌های توصیفی

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان در جدول (۱) ارائه شده است. در این مطالعه تعداد ۱۱۹ مشارکت‌کننده در چهار گروه مختلف مورد بررسی قرار گرفتند. توزیع نمونه‌ها در گروه‌های مختلف به این شرح بود: ۳۰ نفر (۲۵/۲۱ درصد) در گروه کم‌تجربه و افزایش سود خالص، ۳۷ نفر (۳۱/۰۹ درصد) در گروه باتجربه و افزایش سود خالص، ۲۷ نفر (۲۲/۶۹ درصد) در گروه کم‌تجربه و کاهش سود خالص و ۲۵ نفر (۲۱/۰۱ درصد) در گروه باتجربه و کاهش سود خالص پس از حسابرسی. از نظر جنسیت، داده‌ها نشان می‌دهد که ۴۰ نفر (۳۳/۶۱ درصد) از مشارکت‌کنندگان زن و ۷۹ نفر (۶۶/۳۹ درصد) مرد بودند. توزیع جنسیت نشان می‌دهد که در تمام گروه‌ها، زنان حدود ۳۰ درصد از نمونه هر گروه را تشکیل می‌دهند. مقایسه میانگین سنی گروه‌ها نیز نشان‌دهنده همگنی نسبی سنی بین آنهاست، هرچند گروه

افراد کم تجربه و افزایش سود خالص کمترین میانگین سنی (۲۸/۳۷ سال) را دارد؛ این در حالی است که میانگین سنی کل نمونه ۳۰/۲۴ سال است.

جدول ۱. آماره‌های توصیفی

کل نمونه	کاهش سود خالص		افزایش سود خالص		شرح
	کم تجربه (گروه ۴)	بالتجربه (گروه ۳)	کم تجربه (گروه ۲)	بالتجربه (گروه ۱)	
۱۱۹	۲۵	۲۷	۳۷	۳۰	تعداد مشارکت کنندگان
۴۰	۱۰	۸	۱۲	۱۰	زن
۷۹	۱۵	۱۹	۲۵	۲۰	مرد
۳۰/۲۴	۳۰/۰۴	۳۰/۸۹	۳۱/۴۳	۲۸/۳۷	میانگین سن

آزمون فرضیه‌های اول و دوم

آماره‌های توصیفی مربوط به ارزیابی مشارکت کنندگان از اعتبار صورت‌های مالی حسابرسی شده در بخش الف جدول (۲) ارائه شده است. نتایج تحلیل واریانس نشان‌دهنده اثر اصلی غیرمعنادار تغییر در سود خالص پس از حسابرسی ($F = ۳/۰۸۹$ ، $p = ۰/۰۸۱$)، اثر اصلی غیرمعنادار تجربه سرمایه‌گذاری ($F = ۲/۶۳۳$ ، $p = ۰/۱۰۷$) و اثر تعاملی معنادار ($F = ۹/۴۱۳$ ، $p < ۰/۰۱$)؛ بخش ب نگاره (۲) است. نمودار (۲) نیز خلاصه‌ای گرافیکی از نتایج تحلیل واریانس مربوط به آزمون فرضیه‌های ۱ و ۲ ارائه می‌دهد.

تعامل ترتیبی دو متغیر مستقل مطرح‌شده در فرضیه‌های اول و دوم از طریق آزمون تضاد با وزن ۳- برای گروه سوم و وزن ۱+ برای گروه‌های اول، دوم و چهارم مورد بررسی قرار گرفت (Buckless and Ravenscroft, 1990; Rosnow and Rosenthal, 1995). نتایج نشان می‌دهد که آزمون تضاد معنادار است ($F = ۴/۷۱۹$ ، $p < ۰/۰۱$)؛ بخش ج جدول (۲). دو آزمون تضاد اضافی برای آزمون فرضیه اول انجام شد. نتایج این دو آزمون نشان می‌دهد در زمان افزایش سود خالص پس از حسابرسی، ارزیابی مشارکت کنندگان کم تجربه از اعتبار صورت‌های مالی حسابرسی شده (میانگین = ۷/۹۷) با ارزیابی مشارکت کنندگان باتجربه (میانگین = ۷/۴۱) تفاوت معناداری ندارد ($F = ۱/۲۴۹$ ، $p = ۰/۲۶۸$). علاوه بر این، هنگامی که سود خالص پس از حسابرسی کاهش می‌یابد، اعتبار اطلاعات مالی حسابرسی شده توسط مشارکت کنندگان کم تجربه (میانگین = ۶/۱۵) در مقایسه با مشارکت کنندگان باتجربه (میانگین = ۷/۸۸) به طرز معناداری کمتر ارزیابی می‌شود ($F = ۹/۲۳۰$).

نام خانوادگی نویسنده اول و دوم (بیش از دو نویسنده نام خانوادگی نویسنده اول و همکاران | ۲۳

۰/۰۱ < p؛ بخش ج جدول (۲)). بنابراین، نتایج از فرضیه اول حمایت می کند و نشان می دهد تجربه سرمایه گذاری به عنوان یک متغیر تعدیل گر در واکنش به کاهش در سود خالص پس از حسابرسی عمل می کند.

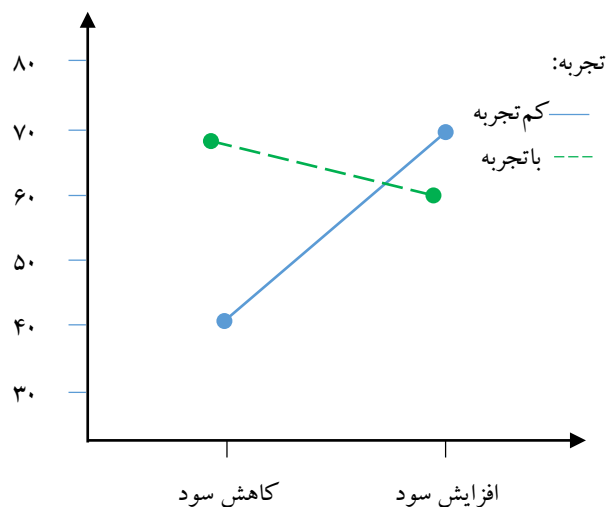
جدول ۲. ارزیابی سرمایه گذاران از اعتبار صورت های مالی حسابرسی شده

بخش الف. میانگین اعتبار صورت های مالی (انحراف معیار) [میانگین رتبه]				
شرح	کم تجربه	باتجربه	میانگین ردیف	
افزایش سود خالص پس از حسابرسی	۶۹/۵۲ [۶۰/۷۷] (۲/۰۱) ۷/۹۷ N=۳۰ (گروه ۱)	۷/۴۱ [۶۰/۷۷] (۲/۰۶) ۷/۴۱ N=۳۷ (گروه ۲)	۶۴/۶۹ [۶۰/۷۷] (۲/۰۴) ۷/۶۶ N=۶۷ (گروه های ۱ و ۲)	
کاهش سود خالص پس از حسابرسی	۴۰/۳۱ [۴۰/۳۱] (۱/۹۴) ۶/۱۵ N=۲۷ (گروه ۳)	۶۸/۷۰ [۶۸/۷۰] (۲/۳۵) ۷/۸۸ N=۲۵ (گروه ۴)	۵۳/۹۶ [۵۳/۹۶] (۲/۳۰) ۶/۹۸ N=۵۲ (گروه های ۳ و ۴)	
میانگین ستون	۵۵/۶۸ [۵۵/۶۸] (۲/۱۶) ۷/۱۱ N=۵۷ (گروه های ۱ و ۳)	۶۳/۹۷ [۶۳/۹۷] (۲/۱۸) ۷/۶۰ N=۶۲ (گروه های ۲ و ۴)		
بخش ب. نتایج آزمون تحلیل واریانس				
آماره	df	Mean Square	F	p-Value
عرض از مبدا	۱	۴۱۶۷۸۶/۱۲۲	۳۹۰/۹۵۷**	<۰/۰۱
تغییر در سود خالص پس از حسابرسی	۱	۳۲۹۳/۳۹۰	۳/۰۸۹	۰/۰۸۱
تجربه سرمایه گذاری	۱	۲۸۰۷/۰۵۵	۲/۶۳۳	۰/۱۰۷
تغییر در سود خالص × تجربه سرمایه گذاری	۱	۱۰۰۳۴/۷۹۲	۹/۴۱۳**	<۰/۰۱
بخش ج. آزمون های تضاد برای آزمون فرضیه های اول و دوم				
آماره	df	Mean Square	F	p-Value
آزمون تضاد فرضیه اول و دوم: وزن گروه های اول، دوم و چهارم معادل ۱+ و گروه سوم معادل ۳-	۳	۵۰۳۱/۲۹۶	۴/۷۱۹**	<۰/۰۱
آزمون تضاد فرضیه اول: گروه ۱ در مقابل گروه ۲	۱	۱۲۶۷/۳۷۹	۱/۲۴۹	۰/۲۶۸
آزمون تضاد فرضیه دوم: گروه ۱ در مقابل گروه ۳	۱	۱۲۱۱۸/۰۰۰	۱۲/۲۷۲**	<۰/۰۱
آزمون تضاد فرضیه دوم: گروه ۲ در مقابل گروه ۴	۱	۹۳۸/۱۳۸	۰/۸۲۴	۰/۳۶۸
آزمون تضاد فرضیه اول: گروه ۳ در مقابل گروه ۴	۱	۱۰۴۵۸/۸۴۹	۹/۲۳۰**	<۰/۰۱

* معناداری در سطح ۵ درصد خطا. ** معناداری در سطح ۱ درصد خطا.

فرضیه دوم پژوهش نیز با استفاده از دو آزمون تضاد دیگر مورد بررسی قرار گرفت. نتایج پژوهش حاکی از آن است که مشارکت کنندگان کم تجربه، در شرایطی که سود خالص پس از حسابرسی کاهش می یابد (میانگین = $6/15$)، نسبت به زمانی که افزایش می یابد (میانگین = $7/97$)، اعتبار کمتری به صورت های مالی حسابرسی شده اختصاص می دهند ($F = 12/272$ ، $p < 0/01$). در مقابل، ارزیابی مشارکت کنندگان باتجربه از اعتبار اطلاعات صورت های مالی حسابرسی شده هنگامی که سود خالص پس از حسابرسی کاهش می یابد (میانگین = $7/88$) تقریباً مشابه زمانی است که افزایش می یابد (میانگین = $7/41$) ($F = 0/824$ ، $p = 0/368$)؛ بخش ج جدول (۲). به طور کلی، نتایج این دو آزمون از فرضیه دوم پژوهش حمایت می کند و نشان می دهد که سرمایه گذاران کم تجربه در مقایسه با سرمایه گذاران باتجربه حساسیت بیشتری نسبت به کاهش سود خالص پس از حسابرسی دارند.

نمودار ۲. نمودار تحلیل واریانس اعتبار صورت های مالی حسابرسی شده

آزمون فرضیه های سوم و چهارم

بخش الف جدول (۳) آماره های توصیفی مربوط به ارزیابی مشارکت کنندگان از اعتبار مدیران شرکت را ارائه می دهد. نتایج تحلیل واریانس نشان دهنده اثر اصلی معنادار تغییر در سود خالص پس از حسابرسی ($F = 4/305$ ، $p = 0/040$)، اثر اصلی غیرمعنادار تجربه

نام خانوادگی نویسنده اول و دوم (بیش از دو نویسنده نام خانوادگی نویسنده اول و همکاران | ۲۵

سرمایه گذاران ($F = ۰/۵۷۹$, $p = ۰/۴۴۸$) و اثر تعاملی غیرمعتادار ($F = ۰/۲۱۵$, $p = ۰/۶۴۴$)؛ بخش ب جدول (۳) است. خلاصه گرافیکی نتایج تحلیل واریانس مربوط به آزمون فرضیه‌های ۳ و ۴ نیز در نمودار (۳) ارائه شده است.

جدول ۳. ارزیابی سرمایه‌گذاران از اعتبار مدیران

بخش الف. میانگین اعتبار مدیران (انحراف معیار) [میانگین رتبه]			
شرح	کم تجربه	باتجربه	میانگین ردیف
افزایش سود خالص پس از حسابرسی	۵/۹۳ (۲/۲۷) [۶۴/۷۷] N=۳۰ (گروه ۱)	۵/۹۷ (۲/۱۴) [۶۶/۶۴] N=۳۷ (گروه ۲)	۵/۹۶ (۲/۱۸) [۶۵/۸۰] N=۶۷ (گروه‌های ۱ و ۲)
	۴/۹۳ (۲/۱۱) [۴۸/۸۳] N=۲۷ (گروه ۳)	۵/۳۲ (۲/۱۲) [۵۶/۵۲] N=۲۵ (گروه ۴)	۵/۱۲ (۲/۱۰) [۵۲/۵۳] N=۵۲ (گروه‌های ۳ و ۴)
کاهش سود خالص پس از حسابرسی	۵/۴۶ (۲/۲۴) [۵۷/۲۲] N=۵۷ (گروه‌های ۱ و ۳)	۵/۷۱ (۲/۱۴) [۶۲/۵۶] N=۶۲ (گروه‌های ۲ و ۴)	
میانگین ستون			
بخش ب. نتایج آزمون تحلیل واریانس			
آماره	df	Mean Square	F
عرض از مبدا	۱	۴۰۷۹۶۲/۵۶۰	۳۵۵/۶۷۰**
تغییر در سود خالص پس از حسابرسی	۱	۴۹۳۸/۳۹۶	۴/۳۰۵*
تجربه سرمایه‌گذاری	۱	۶۶۴/۵۰۰	۰/۵۷۹
تغییر در سود خالص × تجربه سرمایه‌گذاری	۱	۲۴۶/۳۷۶	۰/۲۱۵
بخش ج. آزمون‌های تضاد برای آزمون فرضیه‌های سوم و چهارم			
آماره	df	Mean Square	F
آزمون تضاد فرضیه اول و دوم: وزن گروه‌های اول، دوم و چهارم معادل ۱+ و گروه سوم معادل ۳-	۳	۱۹۹۳/۳۵۶	۱/۷۳۸
آزمون تضاد فرضیه اول: گروه ۱ در مقابل گروه ۲	۱	۵۷/۸۳۹	۰/۰۴۸
آزمون تضاد فرضیه دوم: گروه ۱ در مقابل گروه ۳	۱	۳۶۰۷/۶۴۲	۳/۱۲۳
آزمون تضاد فرضیه دوم: گروه ۲ در مقابل گروه ۴	۱	۱۵۲۶/۴۸۸	۱/۳۴۰
آزمون تضاد فرضیه اول: گروه ۳ در مقابل گروه ۴	۱	۷۶۶/۹۶۷	۰/۷۱۵

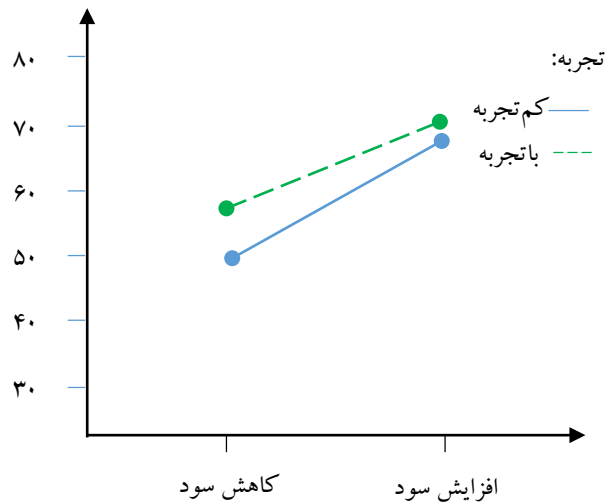
* معناداری در سطح ۵ درصد خطا. ** معناداری در سطح ۱ درصد خطا.

تعامل ترتیبی دو متغیر مستقل مطرح شده در فرضیه‌های سوم و چهارم از طریق آزمون تضاد موزون مشابه بخش قبل با وزن ۳- برای گروه سوم و وزن ۱+ برای گروه‌های اول، دوم و چهارم مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان می‌دهد که آزمون تضاد غیرمعتادار است ($p = 0/163, F = 1/738$)؛ بخش ج جدول (۳).

دو آزمون تضاد اضافی برای آزمون فرضیه سوم انجام شد. نتایج آزمون اول نشان می‌دهد هنگامی که سود خالص پس از حسابرسی افزایش می‌یابد، ارزیابی مشارکت کنندگان کم- تجربه از اعتبار مدیران (میانگین = $5/93$) تقریباً مشابه ارزیابی مشارکت کنندگان باتجربه (میانگین = $5/97$) است ($p = 0/827, F = 0/048$). نتایج آزمون دوم نشان می‌دهد هنگامی که سود خالص پس از حسابرسی کاهش می‌یابد، اعتبار مدیران توسط مشارکت کنندگان کم تجربه (میانگین = $4/93$) در مقایسه با مشارکت کنندگان باتجربه (میانگین = $5/32$) به طرز غیرمعتاداری کمتر ارزیابی می‌شود ($p = 0/402, F = 0/715$)؛ بخش ج جدول (۳). بنابراین، نتایج این آزمون‌ها از فرضیه سوم پژوهش حمایت نکرده و نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاران کم تجربه و باتجربه، در شرایط کاهش یا افزایش سود خالص پس از حسابرسی، ارزیابی تقریباً یکسانی از اعتبار مدیران ارائه می‌دهند.

برای بررسی فرضیه چهارم، از دو آزمون تضاد دیگر استفاده شد. نتایج نشان می‌دهد که مشارکت کنندگان کم تجربه در شرایط کاهش سود خالص پس از حسابرسی (میانگین = $4/93$)، در مقایسه با حالت افزایش آن (میانگین = $5/93$)، ارزیابی پایین تری از اعتبار مدیران ارائه می‌دهند که از لحاظ آماری معتادار نیست ($p = 0/083, F = 3/123$). بعلاوه، ارزیابی اعتبار مدیران توسط سرمایه‌گذاران باتجربه نیز تحت تأثیر تغییر در سود خالص پس از حسابرسی قرار نمی‌گیرد، به طوری که میانگین ارزیابی اعتبار در شرایط کاهش سود خالص (میانگین = $5/32$) و افزایش آن (میانگین = $5/97$) تفاوت آماری معتاداری نشان نمی‌دهد ($p = 0/252, F = 1/340$)؛ بخش ج جدول (۳). به طور کلی، نتایج از فرضیه چهارم نیز پشتیبانی نمی‌کند.

نمودار ۳. نمودار تحلیل واریانس اعتبار مدیران

آزمون فرضیه‌های پنجم و ششم

جدول (۴) نتایج مربوط به آزمون فرضیه‌های مرتبط با ارزیابی مشارکت کنندگان از اعتبار حسابرس مستقل را گزارش می‌دهد. نتایج تحلیل واریانس نشان‌دهنده اثر اصلی غیرمعنادار تغییر در سود خالص پس از حسابرسی ($F = 1/511$, $p = 0/221$)، اثر اصلی معنادار تجربه سرمایه‌گذاران ($F = 5/984$, $p = 0/016$) و اثر تعاملی غیرمعنادار ($F = 1/128$, $p = 0/290$)؛ بخش ب جدول (۴) است. بررسی تصویری نتایج تحلیل واریانس مربوط به فرضیه‌های ۵ و ۶ در نمودار (۴) قابل مشاهده است.

از طریق آزمون تضاد موزون مشابه دو بخش قبل با وزن ۳- برای گروه سوم و وزن ۱+ برای گروه‌های اول، دوم و چهارم جهت بررسی تعامل ترتیبی مطرح‌شده در فرضیه‌های سوم و چهارم استفاده شده است. نتایج حاکی از معنادار بودن این آزمون است ($F = 2/821$ ، $p = 0/042$ ؛ بخش ج جدول (۴)).

جدول ۴. ارزیابی سرمایه‌گذاران از اعتبار حسابرس مستقل

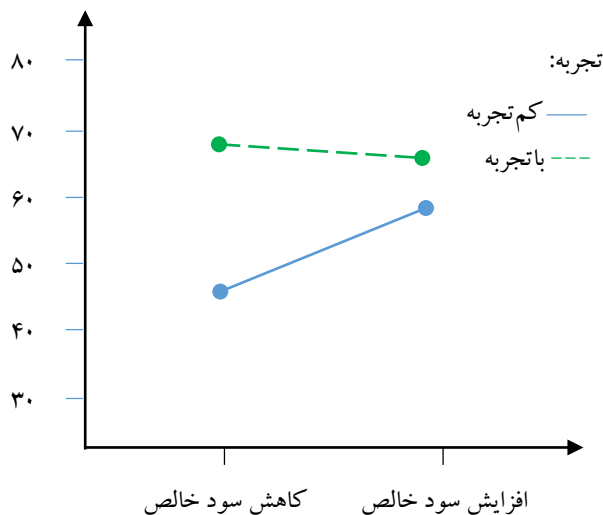
بخش الف. میانگین اعتبار حسابرس مستقل (انحراف معیار) [میانگین رتبه]			
شرح	کم تجربه	بالتجربه	میانگین ردیف
افزایش سود خالص پس از حسابرسی	۷/۶۲ (۱/۶۷) [۵۸/۹۷] N=۳۰ (گروه ۱)	۸/۰۳ (۱/۷۴) [۶۷/۵۸] N=۳۷ (گروه ۲)	۷/۸۴ (۱/۷۱) [۶۳/۷۲] N=۶۷ (گروه‌های ۱ و ۲)

۷/۱۱ (۲/۵۴) [۵۵/۲۰] N=۵۲ (گروه‌های ۳ و ۴)	۷/۵۲ (۳/۰۴) [۶۶/۵۴] N=۲۵ (گروه ۴)	۶/۷۲ (۱/۹۶) [۴۴/۷۰] N=۲۷ (گروه ۳)	کاهش سود خالص پس از حسابرسی	
۷/۸۲ (۲/۳۴) [۶۷/۱۶] N=۶۲ (گروه‌های ۲ و ۴)		۷/۱۹ (۱/۸۵) [۵۲/۲۱] N=۵۷ (گروه‌های ۱ و ۳)		میانگین ستون
بخش ب. نتایج آزمون تحلیل واریانس				
p-Value	F	Mean Square	df	آماره
<۰/۰۱	۳۶۴/۸۹۹**	۴۱۱۵۴۱/۸۱۶	۱	عرض از مبدأ
۰/۲۲۱	۱/۵۱۱	۱۷۰۴/۶۴۵	۱	تغییر در سود خالص پس از حسابرسی
۰/۰۱۶	۵/۹۸۴*	۶۷۴۸/۶۴۲	۱	تجربه سرمایه‌گذاری
۰/۲۹۰	۱/۱۲۸	۱۲۷۲/۳۵۴	۱	تغییر در سود خالص × تجربه سرمایه‌گذاری
بخش ج. آزمون‌های تضاد برای آزمون فرضیه‌های پنجم و ششم				
p-Value	F	Mean Square	df	آماره
۰/۰۴۲	۲/۸۲۱*	۳۱۸۱/۷۲۹	۳	آزمون تضاد فرضیه پنجم و ششم: وزن گروه‌های اول، دوم و چهارم +۱ و گروه سوم گروه دوم -۳
۰/۲۶۸	۱/۲۵۱	۱۲۲۹/۴۱۸	۱	آزمون تضاد فرضیه پنجم: گروه ۱ در مقابل گروه ۲
۰/۰۸۸	۳/۰۱۸	۲۸۹۰/۸۷۷	۱	آزمون تضاد فرضیه ششم: گروه ۱ در مقابل گروه ۳
۰/۹۱۱	۰/۰۱۳	۱۶/۱۷۰	۱	آزمون تضاد فرضیه ششم: گروه ۲ در مقابل گروه ۴
۰/۰۳۵	۴/۷۰۳*	۶۱۸۹/۵۴۰	۱	آزمون تضاد فرضیه پنجم: گروه ۳ در مقابل گروه ۴
* معناداری در سطح ۵ درصد خطا. ** معناداری در سطح ۱ درصد خطا.				

به منظور آزمون فرضیه پنجم دو آزمون تضاد اضافی اجرا شد. نتایج نشان می‌دهد هنگامی که سود خالص پس از حسابرسی افزایش می‌یابد، ارزیابی مشارکت کنندگان کم تجربه از اعتبار حسابرِس مستقل (میانگین = ۷/۶۲) به طرز غیرمعناداری پایین‌تر از ارزیابی مشارکت کنندگان باتجربه (میانگین = ۸/۰۳) است ($F = ۱/۲۵۱$ ، $p = ۰/۲۶۸$). از طرفی دیگر، هنگامی که سود خالص پس از حسابرسی کاهش می‌یابد، اعتبار حسابرِس مستقل توسط مشارکت کنندگان کم تجربه (میانگین = ۶/۷۲) در مقایسه با مشارکت کنندگان باتجربه (میانگین = ۷/۵۲) به طرز معناداری کمتر ارزیابی می‌شود ($F = ۴/۷۰۳$ ، $p = ۰/۰۳۵$)؛ بخش ج جدول

((۴)). نتایج تحلیل‌ها به طور معناداری از فرضیه پنجم حمایت می‌کند، مبنی بر اینکه سرمایه‌گذاران کم‌تجربه در شرایط کاهش سود، ارزیابی اعتبار حساب‌سازان را به شکل محسوسی محافظه‌کارانه‌تر از سرمایه‌گذاران باتجربه انجام می‌دهند. فرضیه ششم نیز با استفاده از دو آزمون تضاد دیگر بررسی شد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد مشارکت‌کنندگان کم‌تجربه در مواجهه با کاهش سود خالص پس از حساب‌رسی (میانگین = ۶/۷۲)، در مقایسه با حالت افزایش سود (میانگین = ۷/۶۲)، به طرز غیرمعناداری ارزیابی پایین‌تری از اعتبار حساب‌ساز مستقل ارائه می‌دهند ($F = ۳/۰۱۸$, $p = ۰/۰۸۸$). در مقابل، تحلیل آماری نشان می‌دهد ارزیابی اعتبار مدیران توسط مشارکت‌کنندگان باتجربه از ثبات قابل توجهی برخوردار است، به طوری که تفاوت ناچیز بین میانگین ارزیابی در شرایط کاهش (میانگین = ۷/۵۲) و افزایش سود خالص پس از حساب‌رسی (میانگین = ۸/۰۳) از نظر آماری غیرمعنادار می‌باشد ($F = ۰/۰۱۳$, $p = ۰/۹۱۱$). بخش ج جدول ((۴)). آزمون فرضیه ششم نشان می‌دهد که کاهش یا افزایش سود خالص تاثیر معناداری در ارزیابی اعتبار حساب‌ساز مستقل توسط سرمایه‌گذاران باتجربه و کم‌تجربه ندارد.

نمودار ۴. نمودار تحلیل واریانس اعتبار حساب‌ساز مستقل

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش به بررسی اثر تعاملی تغییر در سود خالص سالانه پس از حسابرسی (افزایش یا کاهش) و تجربه سرمایه‌گذاری (کم‌تجربه یا باتجربه) بر ارزیابی آنها از اعتبار سه عنصر اصلی نظام گزارشگری مالی (شامل مدیران شرکت، حسابرس مستقل و صورت‌های مالی حسابرسی‌شده) پرداخته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که کاهش سود خالص پس از حسابرسی تأثیر متفاوتی بر ارزیابی سرمایه‌گذاران باتجربه و کم‌تجربه از اعتبار عناصر سه‌گانه فوق دارد. در میان سرمایه‌گذاران کم‌تجربه، کاهش سود با ارزیابی پایین‌تر و محافظه‌کارانه‌تر از اعتبار صورت‌های مالی حسابرسی‌شده و حسابرس مستقل همراه است. در مقابل، سرمایه‌گذاران باتجربه تحت تأثیر تغییر سود قرار نمی‌گیرند. همچنین یافته‌ها حاکی از آن است که اعتبار مدیران شرکت، صرف‌نظر از تغییر سود یا سطح تجربه، همواره در سطحی پایین‌تر از اعتبار حسابرس مستقل توسط سرمایه‌گذاران ارزیابی می‌شود.

یافته‌های این پژوهش را می‌توان در چارچوب نظریه‌های شناختی و رفتاری تبیین کرد. بر اساس نظریه سوگیری منفی (Klinger et al., 1980)، کاهش سود خالص پس از حسابرسی موجب ارزیابی محافظه‌کارانه‌تر صورت‌های مالی حسابرسی‌شده توسط سرمایه‌گذاران کم‌تجربه شد. در مقابل، مطابق نظریه عقلانیت تطبیقی (Lo, 2004)، سرمایه‌گذاران باتجربه به دلیل درک بهتر فرآیندهای حسابرسی، تحت تأثیر این تغییرات قرار نگرفتند. این نتایج نشان می‌دهد که اگرچه حسابرسی مستقل اعتبار گزارشگری مالی را افزایش می‌دهد، اما سرمایه‌گذاران کم‌تجربه در مواجهه با اطلاعات منفی، به شکل نامتناسبی از اعتماد خود می‌کاهند. بعلاوه، ثبات ارزیابی منفی اعتبار مدیران شرکت، صرف‌نظر از تغییرات سود خالص، با نظریه‌های اسناددهی خود-خدمتی (Bettman and Weitz, 1983; Blaine and Crocker, 1993) سازگار است که پیش‌بینی می‌کند سرمایه‌گذاران به دلیل کلیشه‌های موجود درباره انگیزه‌های مدیریتی، تمایل دارند عملکرد منفی را به مدیران نسبت دهند. این الگو حتی در صورت افزایش سود نیز تغییر نمی‌کند که نشان‌دهنده بی‌اعتمادی ساختاریافته به عنوان یک سوگیری شناختی پایدار است. از سوی دیگر، کاهش اعتبار حسابرس مستقل نزد سرمایه‌گذاران کم‌تجربه در مواجهه با کاهش سود خالص، با مکانیسم سوگیری منفی (Klinger et al., 1980; Taylor, 1991) قابل توضیح است؛ چرا که این گروه اطلاعات منفی را برجسته‌تر پردازش می‌کنند و آن را به نهادهای نظارتی بیرونی

(حسابرس) نسبت می‌دهند (Gervais and Odean, 2001). در مقابل، بی‌تأثیری تجربه بالا بر ارزیابی اعتبار حسابرس، از نظریه عقلانیت تطبیقی (Lo, 2004) حمایت می‌کند که نشان می‌دهد سرمایه‌گذاران باتجربه با تعدیل سوگیری‌ها، تغییرات سود را در چارچوب جامع‌تری تحلیل می‌کنند. تفاوت پایدار در ارزیابی اعتبار مدیران (پایین‌تر) و حسابرس (بالا‌تر) نیز با استانداردهای حسابرسی (بند ۲۰۰) همخوانی دارد که نقش متمایز این دو نهاد در فرآیند گزارشگری مالی را برجسته می‌سازد. این یافته‌ها به خوبی نشان می‌دهد که چگونه مکانیسم‌های روان‌شناختی و ساختارهای حرفه‌ای در کنار هم، ارزیابی‌های اعتبار سرمایه‌گذاران از عناصر گزارشگری مالی را شکل می‌دهند.

یافته‌های این پژوهش از چند جهت با مطالعات پیشین همخوانی دارد. نخست، تأثیر تجربه سرمایه‌گذاری بر ارزیابی صورت‌های مالی حسابرسی‌شده، یافته‌های داوری و همکاران (۱۴۰۳) و امامی و همکاران (۱۴۰۱) را تأیید می‌کند که نشان داده بودند تجربه بر رفتارهای مالی تأثیر می‌گذارد. دوم، یافته مربوط به ارزیابی محافظه‌کارانه‌تر صورت‌های مالی توسط سرمایه‌گذاران کم‌تجربه در مواجهه با کاهش سود، با نتایج ولی‌پور و ولی‌پور (۱۳۹۵) و قزل‌سفلی و همکاران (۱۳۹۷) همسوست که بر اهمیت حسابرسی در افزایش اعتبار گزارش‌های مالی تأکید داشتند. سوم، نتایج مربوط به تفاوت واکنش سرمایه‌گذاران به اخبار منفی، یافته‌های بزرگ‌اصل و ادیبی (۱۳۹۵) و خدای‌پور و همکاران (۱۳۹۴) را تکمیل می‌کند که نشان داده بودند سرمایه‌گذاران به اخبار منفی حساسیت بیشتری نشان می‌دهند. همچنین، یافته‌های این پژوهش از جهت تأثیر متغیر تجربه بر ارزیابی حسابرس مستقل، با نتایج Hodge (2001) و Pike and Lanis (2003) که بر نقش تعدیل‌کننده عوامل فردی در ارزیابی اطلاعات تأکید داشتند، همخوانی دارد.

علیرغم دقت در طراحی و اجرای مطالعه، این پژوهش با پنج محدودیت اصلی مواجه است که می‌بایست در تفسیر یافته‌ها لحاظ گردد. نخست، محدودیت در روش نمونه‌گیری از طریق پلتفرم لینکدین که اگرچه دسترسی به جامعه هدف را تسهیل نمود، اما ممکن است نماینده کامل جامعه سرمایه‌گذاران حرفه‌ای نباشد. دوم، عدم کنترل کامل متغیرهای فردی مؤثر مانند سواد مالی و سطح ریسک‌پذیری شرکت‌کنندگان که می‌توانست بر نتایج تأثیرگذار باشد. سوم، محدودیت‌های طراحی پژوهش شامل: (الف) تمرکز صرف بر یک سطح ۱۲ درصدی تغییر در سود خالص پس از حسابرسی، (ب) بررسی تغییرات تنها از طریق

تعدیل ارقام مرتبط با سود ناخالص بدون تغییر سایر ارقام درآمدی و هزینه‌ای که ممکن است منتهی به رفتار متفاوت سرمایه‌گذاران شود، و (پ) در نظر گرفتن صرفاً حالت استاندارد گزارش حسابرس مستقل (بدون بند شرط) که شرایط مختلف اظهارنظر حسابرسی را پوشش نمی‌دهد. چهارم، محدودیت در جامعه پژوهش ناشی از تمرکز صرف بر سرمایه‌گذاران فعلی که امکان مقایسه‌های بین‌گروهی با سرمایه‌گذاران بالقوه را محدود ساخته است. پنجم، محدودیت‌های زمینه‌ای که شامل جمع‌آوری داده‌ها در بازه زمانی خاص بدون لحاظ کردن تأثیر نوسانات کلان اقتصادی بر رفتار سرمایه‌گذاری است. این محدودیت‌ها ضمن تأکید بر ضرورت تفسیر محتاطانه نتایج، زمینه‌های ارزشمندی برای پژوهش‌های آتی در این حوزه فراهم می‌آورد.

یافته‌های این پژوهش از چند جهت حائز اهمیت کاربردی است. نخست، برای نهادهای نظارتی مانند سازمان بورس و اوراق بهادار، نتایج این مطالعه می‌تواند مبنایی برای بازنگری در سیاست‌های افشای اطلاعات و زمانبندی انتشار صورت‌های مالی حسابرسی شده و حسابرسی نشده فراهم سازد. دوم، برای حسابرسان مستقل، درک حساسیت سرمایه‌گذاران کم‌تجربه به تفاوت‌های سود خالص پس از حسابرسی می‌تواند بر بررسی کلیات صورت‌های مالی حسابرسی نشده پیش از انتشار و شفاف‌سازی در خصوص این تفاوت‌ها تأکید کند. سوم، برای مدیران واحدهای تجاری، یافته‌ها نشان می‌دهد که می‌بایست درصدد اتخاذ راهبردهای فعالانه‌تر در راستای اعتمادسازی و شفاف‌سازی فرآیندهای گزارشگری مالی برآیند. چهارم، برای ارائه‌دهندگان خدمات آموزشی و مشاوره سرمایه‌گذاری، این یافته‌ها بر اهمیت توسعه محتوای آموزشی هدفمند برای کاهش سوگیری‌های شناختی تأکید دارد. در نهایت، برای سرمایه‌گذاران، به ویژه افراد کم‌تجربه، آگاهی از یافته‌های پژوهش می‌تواند به ارتقای آگاهی آنها از فرآیند حسابرسی مستقل و تصمیم‌گیری‌های عقلانی‌تر منجر شود. با توجه به یافته‌های این پژوهش و محدودیت‌های آن، مطالعات آینده می‌توانند در جهت‌های زیر توسعه یابند. نخست، بررسی تأثیر سطوح مختلف تغییر در سود خالص پس از حسابرسی (به‌جای تمرکز صرف بر تغییر ۱۲ درصدی) بر ارزیابی سرمایه‌گذاران می‌تواند به درک دقیق‌تری از آستانه‌های حساسیت آنان منجر شود. دوم، مطالعه نقش متغیرهای واسطه‌ای مانند جنسیت سرمایه‌گذاران و سطح دانش مالی پیشنهاد می‌شود. سوم، گسترش پژوهش به سایر زمینه‌های افشای اطلاعات مالی مانند گزارش‌های مالی میان‌دوره‌ای می‌تواند

نام خانوادگی نویسنده اول و دوم (بیش از دو نویسنده نام خانوادگی نویسنده اول و همکاران | ۳۳

ابعاد جدیدی از این موضوع را روشن سازد. چهارم، تکرار این مطالعه در بازه‌های زمانی مختلف با شرایط اقتصادی متفاوت می‌تواند به تعمیم‌پذیری بهتر نتایج کمک کند. سرانجام، طراحی مطالعاتی با در نظر گرفتن انواع مختلف گزارش‌های حسابرسان (مانند گزارش‌های مشروط یا با بند تأکید) می‌تواند تأثیر این عامل مهم را بر ارزیابی سرمایه‌گذاران مشخص نماید. این مسیرهای پژوهشی می‌توانند به توسعه و تکمیل ادبیات موجود در این حوزه منجر گردد.

تعارض منافع

نویسندگان مقاله حاضر هیچ‌گونه تعارض منافع ندارند.

ORCID

Marzieh Tohidinejad <https://orcid.org/0000-0001-6045-4299>

Elnaz Rezaei <https://orcid.org/0000-0004-9303-5372>

منابع

- امامی، امیر، شیبانی، فائزه و خواستار، حمزه. (۱۴۰۱). تأثیر نگرش سرمایه‌گذار بر قصد سرمایه‌گذاری در پروژه‌های کارآفرینی: نقش تعدیل‌گر نوع زبان، تجربه و جنسیت. *فصلنامه توسعه کارآفرینی*، ۱۵(۱)، ۲۱-۴۰. [doi: 10.22059/JED.2022.330475.653766](https://doi.org/10.22059/JED.2022.330475.653766)
- بزرگ‌اصل، موسی و ادیبی، آزاده. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین محتوای اطلاعاتی اعلامیه‌های سود فصلی و اخبار منفی در طول فصل. *نشریه مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۱۳(۵۱)، ۳۵-۵۴. [doi: 10.22054/qjma.2016.7099](https://doi.org/10.22054/qjma.2016.7099)
- خدامی‌پور، احمد، حسینی‌نسب، حجت و حیاتی، حسین. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر خطای پیش‌بینی سود دوره‌ی قبل بر واکنش بازار به پیش‌بینی سود مدیریت، و انواع مختلف مدیریت سود. *مجله دانش حسابداری*، ۲۱(۶)، ۸۷-۱۱۲. [doi: 10.22103/JAK.2015.988](https://doi.org/10.22103/JAK.2015.988)
- داوری، علیرضا، امیری، میثم و ارضاء، امیرحسین. (۱۴۰۳). تجربه سرمایه‌گذاری اولیه‌ی سرمایه‌گذاران مبتدی بر رفتارهای آتی آن‌ها از طریق ادراک ریسک. *نشریه چشم‌انداز مدیریت مالی*، ۱۴(۴۷)، ۱۰۸-۱۲۹. [doi: 10.48308/JFMP.2025.238236.1463](https://doi.org/10.48308/JFMP.2025.238236.1463)

زینی‌وند، محمد، جنانی، محمدحسن، همت فر، محمود و ستایش، محمدرضا. (۱۴۰۰).
سوگیری‌های رفتاری و تصمیمات سرمایه‌گذاران حقیقی و حقوقی مبتنی بر اطلاعات
تکنیکال در بورس اوراق بهادار تهران. *فصلنامه اقتصاد مالی (اقتصاد مالی و توسعه)*، ۱۵(۴)
(پیاپی ۵۷)، ۲۳۳-۲۵۷. <https://sid.ir/paper/415126/fa>

ژولانژاد، فاطمه و بخردی نسب، وحید. (۱۳۹۸). بررسی محتوای اطلاعاتی صورت‌های مالی میان
دوره‌ای حسابرسی شده نسبت به صورت‌های مالی میان دوره‌ای حسابرسی نشده. *مجله*
دانش حسابرسی، ۷۶، ۳۲۳-۳۵۵. <https://danesh.dmk.ir/article-1-2336-fa.html>

فرج‌زاده دهکردی، حسن و دهقان دهنوی، افسانه. (۱۴۰۴). تاثیر شرکت‌های هم‌تا بر زمان بندی
انتشار صورت‌های مالی. *نشریه مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۲۱(۸۵)، ۲۰۷-۲۳۶.
[doi: 10.22054/qjma.2025.82491.2624](https://doi.org/10.22054/qjma.2025.82491.2624)

فلاح‌شمس‌لیالستانی، میرفیض، قالیباف‌اصل، حسن و سرایی‌نوبخت، سمیرا. (۱۳۸۹). بررسی اثر
تجربه بر ریسک‌پذیری، بیش‌اطمینانی و رفتار توده‌وار مدیران شرکت‌های سرمایه‌گذاری
در بورس اوراق بهادار تهران. *نشریه بورس اوراق بهادار*، ۱۲(۳)، ۲۵-۴۱.
<https://sid.ir/paper/484362/fa>

قزل‌سغلی، مریم، بذرافشان، آمنه و مرادی، مهدی. (۱۳۹۷). تاثیر کیفیت حسابرسی بر اختلاف
صورت‌های مالی حسابرسی شده و حسابرسی نشده. *مجله دانش حسابداری مالی*، ۵(۲)، ۱۱۱-۱۳۰.
[doi: 10.30479/JFAK.2018.1441](https://doi.org/10.30479/JFAK.2018.1441)

مرادی، مهدی، باقرپور ولاشانی، محمدعلی و معینی‌زاده، محسن. (۱۳۹۷). بررسی عوامل موثر بر
فاصله صورت‌های مالی حسابرسی نشده و حسابرسی شده. *فصلنامه حسابداری مالی*، ۱۰(۳۸)،
۱۱۳-۱۳۹. <http://qfaj.mobarakeh.iau.ir/article-1-1329-fa.html>

مهرآرا، محسن و عبدلی، قهرمان. (۱۳۸۵). نقش اخبار خوب و بد در نوسانات بازدهی سهام در
ایران. *نشریه پژوهش‌های اقتصادی ایران*، ۲۶(۸)، ۲۵-۴۰.
https://ijer.atu.ac.ir/article_3706.html

نعمت‌زاده، ناهیده، آقاجانی، وحدت و شاه‌ولی‌زاده، عادل. (۱۴۰۳). بررسی تاثیر قدرت سهامداران
عمده بر رابطه بین اختلاف صورت‌های مالی حسابرسی شده و نشده و هزینه استقراض در
شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *نشریه علمی رویکردهای پژوهشی*
نوین در مدیریت و حسابداری، ۹۳(۸)، ۱۰۶۲-۱۰۷۵.
<https://www.majournal.ir/index.php/ma/article/view/2738>

ولی‌پور، هاشم و ولی‌پور، محمدجواد. (۱۳۹۵). مطالعه مقایسه‌ای تاثیر سود حسابرسی شده و
حسابرسی نشده بر ارزش سهام با در نظر گرفتن ویژگی عدم تقارن اطلاعاتی. *نشریه*

References

- Agnew, J. R. & Szykman, L. R. (2005). Asset allocation and information overload: The influence of information display, asset choice, and investor experience. *The Journal of Behavioral Finance*, 6(2), 57-70. [doi:10.1207/s15427579jpfm0602_2](https://doi.org/10.1207/s15427579jpfm0602_2)
- Asnaashari, H., Daghani, R., Sajadi, S. H. & Faghfour Maghrebi, Y. (2024). Investors' Information Processing Behavior: Management Disclosures' Fluency and Sentiment. *Interdisciplinary Journal of Management Studies*, 18(1), 145-159. [doi: 10.22059/ijms.2024.363681.676110](https://doi.org/10.22059/ijms.2024.363681.676110)
- Asnaashari, H., Safarzadeh, M. H., Kheirollahi, A. & Hashemi, S. (2025). The effect of auditors' work stress and client participation on audit quality in the COVID-19 era. *Journal of Facilities Management*, 23(2), 181-208. [doi:10.1108/JFM-01-2023-0005](https://doi.org/10.1108/JFM-01-2023-0005)
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Princeton University Press.
- Barber, B. M., & Odean, T. (2001). Boys will be boys: Gender, overconfidence, and common stock investment. *The Quarterly Journal of Economics*, 116(1), 261-292. [doi:10.1162/003355301556400](https://doi.org/10.1162/003355301556400)
- Barberis, N., & Thaler, R. (2003). A Survey of Behavioral Finance. *Handbook of the Economics of Finance*, 1, 1053-1128. [doi:10.1016/S1574-0102\(03\)01027-6](https://doi.org/10.1016/S1574-0102(03)01027-6)
- Barberis, N., Shleifer, A., & Vishny, R. (1998). A model of investor sentiment. *Journal of financial economics*, 49(3), 307-343. [doi:10.1016/S0304-405X\(98\)00027-0](https://doi.org/10.1016/S0304-405X(98)00027-0)
- Barton, J., & Mercer, M. (2005). To blame or not to blame: Analysts' reactions to external explanations for poor financial performance. *Journal of accounting and economics*, 39(3), 509-533. [doi:10.1016/j.jacceco.2005.04.006](https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2005.04.006)
- Baumeister, R. F., Bratslavsky, E., Finkenauer, C., & Vohs, K. D. (2001). Bad is stronger than good. *Review of general psychology*, 5(4), 323-370. [doi:10.1037/1089-2680.5.4.323](https://doi.org/10.1037/1089-2680.5.4.323)
- Bettman, J. R., & Weitz, B. A. (1983). Attributions in the board room: Causal reasoning in corporate annual reports. *Administrative science quarterly*, 28(2), 165-183. [doi:10.2307/2392616](https://doi.org/10.2307/2392616)
- Blackwell, D. W., Noland, T. R., & Winters, D. B. (1998). The value of auditor assurance: Evidence from loan pricing. *Journal of accounting research*, 36(1), 57-70. [doi:10.2307/2491320](https://doi.org/10.2307/2491320)
- Blaine, B., & Crocker, J. (1993). Self-esteem and self-serving biases in reactions to positive and negative events: An integrative review. In *Self-esteem* (pp. 55-85). Springer, Boston, MA.

- Buckless, F. A., & Ravenscroft, S. P. (1990). Contrast coding: A refinement of ANOVA in behavioral analysis. *Accounting Review*. 65(4), 933-945. <https://www.jstor.org/stable/247659>
- Cacioppo, J. T., Gardner, W. L., & Berntson, G. G. (1999). The affect system has parallel and integrative processing components: Form follows function. *Journal of personality and Social Psychology*. 76(5), 839-855. [doi:10.1037/0022-3514.76.5.839](https://doi.org/10.1037/0022-3514.76.5.839)
- Chen, W., & Tan, H. T. (2013). Judgment effects of familiarity with an analyst's name. *Accounting, Organizations and Society*. 38(3), 214-227. [doi:10.1016/j.aos.2013.02.001](https://doi.org/10.1016/j.aos.2013.02.001)
- Dhar, R. & Zhu, N. (2006). Up Close and Personal: Investor Sophistication and the Disposition Effect. *Management Science*, 52(5), 726-740. [doi:10.1287/mnsc.1040.0473](https://doi.org/10.1287/mnsc.1040.0473)
- Elliott, W. B., Hobson, J. L., & Jackson, K. E. (2011). Disaggregating management forecasts to reduce investors' susceptibility to earnings fixation. *The Accounting Review*. 86(1), 185-208. [doi:10.2308/accr.00000013](https://doi.org/10.2308/accr.00000013)
- Elliott, W. B., Hodge, F. D. & Jackson, K. E. (2008). The association between nonprofessional investors' information choices and their portfolio returns: The importance of investing experience. *Contemporary Accounting Research*, 25(2), 473-498. [doi:10.1506/car.25.2.7](https://doi.org/10.1506/car.25.2.7)
- Feng, L. & Seasholes, M. S. (2005). Do investor sophistication and trading experience eliminate behavioral biases in financial markets? *Review of finance*, 9(3), 305-351. [doi:10.1007/s10679-005-2262-0](https://doi.org/10.1007/s10679-005-2262-0)
- Field, A. (2024). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Sage publications limited. <https://uk.sagepub.com/en-gb/eur/discovering-statistics-using-ibm-spss-statistics/book285130>
- Fiske, S. T. (1980). Attention and weight in person perception: The impact of negative and extreme behavior. *Journal of personality and Social Psychology*. 38(6), 889-906. [doi:10.1037/0022-3514.38.6.889](https://doi.org/10.1037/0022-3514.38.6.889)
- Gervais, S. & Odean, T. (2001). Learning to be overconfident. *The review of financial studies*, 14(1), 1-27. <https://www.jstor.org/stable/2696755>
- Harris, L. L., Hobson, J. L., & Jackson, K. E. (2016). The effect of investor status on investors' susceptibility to earnings fixation. *Contemporary Accounting Research*. 33(1), 152-171. [doi:10.1111/1911-3846.12153](https://doi.org/10.1111/1911-3846.12153)
- Heider, F. (1958). *The psychology of interpersonal relations*. John Wiley & Sons Inc. [doi:10.1037/10628-000](https://doi.org/10.1037/10628-000)
- Higgins, E. T. (2012). Regulatory focus theory. In P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski, & E. T. Higgins (Eds.), *Handbook of theories of social psychology* (pp. 483-504). Sage Publications Ltd. [doi:10.4135/9781446249215.n24](https://doi.org/10.4135/9781446249215.n24)
- Hodge, F. D. (2001). Hyperlinking unaudited information to audited financial statements: Effects on investor judgments. *The Accounting Review*. 76(4), 675-691. <https://www.jstor.org/stable/3068932>
- Huang, J. L., Curran, P. G., Keeney, J., Poposki, E. M., & DeShon, R. P. (2012). Detecting and deterring insufficient effort responding to surveys. *Journal of Business and Psychology*. 27, 99-114. [doi:10.1007/s10869-011-9231-8](https://doi.org/10.1007/s10869-011-9231-8)

- Hutton, A. P., Miller, G. S., & Skinner, D. J. (2003). The role of supplementary statements with management earnings forecasts. *Journal of Accounting Research*. 41(5), 867-890. [doi:10.1046/j.1475-679X.2003.00126.x](https://doi.org/10.1046/j.1475-679X.2003.00126.x)
- Ikegami, T. (1993). Positive-negative asymmetry of priming effects on impression formation. *European Journal of Social Psychology*. 23(1), 1-16. [doi:10.1002/ejsp.2420230102](https://doi.org/10.1002/ejsp.2420230102)
- Kaustia, M. & Knüpfer, S. (2008). Do investors overweight personal experience? Evidence from IPO subscriptions. *The Journal of Finance*, 63(6), 2679-2702. [doi:10.1111/j.1540-6261.2008.01411.x](https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.2008.01411.x)
- Klinger, E., Barta, S. G., & Maxeiner, M. E. (1980). Motivational correlates of thought content frequency and commitment. *Journal of Personality and Social Psychology*. 39(6), 1222-1237. [doi:10.1037/h0077724](https://doi.org/10.1037/h0077724)
- Leftwich, R. (1983). Accounting information in private markets: Evidence from private lending agreements. *Accounting Review*. 58(9), 23-42. <https://www.jstor.org/stable/246640>
- Li, W., & McDowell, E. A. (2011). Investor affect, investor status and the influence of analyst reports. *Journal of Finance and Accountancy*. 8, 1-14. <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=79511b27cf9ce057c2337dc7cbbd2c83e56fc8da>
- Libby, R. (1979). The impact of uncertainty reporting on the loan decision. *Journal of Accounting Research*. 17, 35-57. [doi:10.2307/2490608](https://doi.org/10.2307/2490608)
- Lo, A. W. (2004). The Adaptive Markets Hypothesis: Market Efficiency from an Evolutionary Perspective. *Journal of Portfolio Management*, 30(5), 15-29. [doi:10.3905/jpm.2004.442611](https://doi.org/10.3905/jpm.2004.442611)
- Malmendier, U. & Nagel, S. (2011). Depression babies: do macroeconomic experiences affect risk taking? *The quarterly journal of economics*, 126(1), 373-416. [doi:10.1093/qje/qjq004](https://doi.org/10.1093/qje/qjq004)
- Mercer, M. (2004). How do investors assess the credibility of management disclosures? *Accounting Horizons*. 18(3), 185-196. [doi:10.2308/acch.2004.18.3.185](https://doi.org/10.2308/acch.2004.18.3.185)
- Mvers, D. G. (2010). *Social Psychology 10th Ed*. McGraw Hill.
- Nicolosi, G., Peng, L. & Zhu, N. (2009). Do individual investors learn from their trading experience? *Journal of Financial Markets*, 12(2), 317-336. [doi:10.1016/j.finmar.2008.07.001](https://doi.org/10.1016/j.finmar.2008.07.001)
- Pallant, J. (2020). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using IBM SPSS*. Routledge. [doi:10.4324/9781003117452](https://doi.org/10.4324/9781003117452)
- Park, H. K., Park, K., & Lee, Y. S. (2022). The Effect of Correction of Unaudited Financial Statements on Audit Hours. *Journal of Convergence for Information Technology*. 12(4), 111-118. [doi:10.22156/CS4SMB.2022.12.04.111](https://doi.org/10.22156/CS4SMB.2022.12.04.111)
- Pike, R. V., & Lanis, R. (2003). Hyperlinking audited financial statements to unaudited information in the presence of the Webtrust logo: Hodge's model revised. *International Journal of Auditing*. 7(2), 143-154. <https://doi.org/10.1111/1099-1123.00065>

- Pratto, F., & John, O. P. (1991). Automatic vigilance: the attention-grabbing power of negative social information. *Journal of personality and social psychology*. 61(3), 380-391. [doi:10.1037/0022-3514.61.3.380](https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.3.380)
- Rosnow, R. L., & Rosenthal, R. (1995). "Some things you learn aren't so": Cohen's paradox, Asch's paradigm, and the interpretation of interaction. *Psychological Science*. 6(1), 3-9. [doi:10.1111/j.1467-9280.1995.tb00297.x](https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.1995.tb00297.x)
- Simon, H. A. (1955). A Behavioral Model of Rational Choice. *Quarterly Journal of Economics*, 69(1), 99-118. [doi:10.2307/1884852](https://doi.org/10.2307/1884852)
- Smith, N. K., Cacioppo, J. T., Larsen, J. T., & Chartrand, T. L. (2003). May I have your attention, please: Electrocortical responses to positive and negative stimuli. *Neuropsychologia*. 41(2), 171-183. [doi:10.1016/S0028-3932\(02\)00147-1](https://doi.org/10.1016/S0028-3932(02)00147-1)
- Taylor, S. E. (1991). Asymmetrical effects of positive and negative events: the mobilization-minimization hypothesis. *Psychological bulletin*. 110(1), 67-85. [doi:10.1037/0033-2909.110.1.67](https://doi.org/10.1037/0033-2909.110.1.67)
- Tversky, A. & Kahneman, D. (1974). Judgment under Uncertainty: Heuristics and Biases. *Science*, 185(4157), 1124-1131. <https://www.jstor.org/stable/1738360>
- Williams, P. A. (1996). The relation between prior earnings forecast by management and analyst response to a current management forecast. *Accounting Review*. 71(1), 103-115. <https://www.jstor.org/stable/248357>
- Zhou, R., & Pham, M. T. (2004). Promotion and prevention across mental accounts: When financial products dictate consumers' investment goals. *Journal of consumer research*. 31(1), 125-135. [doi:10.1086/383429](https://doi.org/10.1086/383429)

References in Persian

- Bozorgasl, M., & Adibi, A. (2016). Investigation of important factors on risk of financial bankruptcy. *Journal of Empirical Studies in Financial Accounting*. 13(51), 35-54. [doi:10.22054/qjma.2016.7099](https://doi.org/10.22054/qjma.2016.7099) [In Persian]
- Davari, A., Amiri, M. & Erza, A. (2024). The initial investment experience of novice investors on their future behavior through risk perception. *Journal of Financial Management Perspective*, 14(47), 108-129. [doi:10.48308/jfmp.2025.238236.1463](https://doi.org/10.48308/jfmp.2025.238236.1463) [In Persian]
- Emami, A., Sheybani, F., & Khastar, H. (2022). Investor attitude and investment intention in entrepreneurship projects: The moderating role of language, experience, and gender. *Journal of Entrepreneurship Development*. 15(1), 21-40. [doi: 10.22059/jed.2022.330475.653766](https://doi.org/10.22059/jed.2022.330475.653766) [In Persian]
- Falah Shams Lialestani, M., Ghalibaf Asl, H., & Saraei Nobakht, M. (2010). The effect of experience on risk-taking, overconfidence, and herding behavior

- of investment company managers in the Tehran Stock Exchange. *Journal of Securities Exchange*. 12(3), 25–41. http://journal.seo.ir/article_10903_53127c430459efe52e9675f625c178e4.pdf [In Persian]
- Farajzadeh, H., & Dehghan Dehnavi, A. (2025). Peer effects in the disclosure timing of financial statements. *Journal of Empirical Studies in Financial Accounting*. 21(85), 207-236. [doi:10.22054/qjma.2025.82491.2624](https://doi.org/10.22054/qjma.2025.82491.2624) [In Persian]
- Ghezel Sofla, M., Bazrafshan, A., & Moradi, M. (2018). Effect of audit quality on differences between audited and unaudited financial statements. *Journal of Financial Accounting Knowledge*. 5(2), 111-130. <https://civilica.com/doc/1272409> [In Persian]
- Joulanjad, F., & Bakhardi Nasab, V. (2019). Investigating the informational content of audited interim financial statements compared to unaudited interim financial statements. *Journal of Auditing Knowledge*. 19(76), 323–355. <https://danesh.dmk.ir/article-1-2336-fa.html> [In Persian]
- Khodamipour, A., Hosseninasab, H., & Hayati, H. (2015). Impact of error of prior-period earnings forecast on market reaction to management earnings forecast, and different types of earnings managements. *Journal of Accounting Knowledge*. 21(6), 87-112. [doi:10.22103/jak.2015.988](https://doi.org/10.22103/jak.2015.988) [In Persian]
- Mehrara, M., & Abdoli, G. (2006). The Asymmetry of Stock Market Volatility: The Case of Iran. *Journal of Iranian Journal of Economic Research*. 8(26), 255-282. https://ijer.atu.ac.ir/article_3706.html?lang=en [In Persian]
- Moradi, M., Bagherpour Velashani, M. A., & Moeinizadeh, M. (2018). Investigating the factors affecting the gap between unaudited and audited financial statements. *Financial Accounting*. 10(38), 113–139. <https://civilica.com/doc/1328106> [In Persian]
- Nematzadeh, N., Aghajani, V., & Shahvalizadeh, A. (2024). The impact of major shareholders' power on the relationship between the gap in audited and unaudited financial statements and borrowing costs in companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Modern Research Approaches in Management and Accounting*. 8(93), 1062–1075. <https://www.majournal.ir/index.php/ma/article/view/2738> [In Persian]
- Valipour, H., & Valipour, M. J. (2016). A comparative study of the impact of audited and non-audited earning on the stock value by considering the information asymmetry. *Journal of Management Accounting*. 9(28), 1062-1075. <https://sanad.iau.ir/en/Journal/jma/Article/816655> [In Persian]
- Zeynivand, M., Janani, M. H., Hematfar, M., & Setayesh, M. R. (2022). Behavioral biases and decisions of individual and institutional investors based on technical information in Tehran Stock Exchange. *Journal of Financial Economics (Financial Economics and Development)*, 15(4 (Serial 57)), 233-257. <https://sid.ir/paper/415126/en> [In Persian]

-----مطالعات تجربی حسابداری مالی-----

دوره ؟، شماره ؟، نام فصل، سال، ص ص

.atu.ac.ir

DOI:

تاریخ دریافت: ۰۰/۰۰/۰۰؛ تاریخ پذیرش: ۰۰/۰۰/۰۰

eISSN: 2538-5919 ISSN: 2821-0166

Name of Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.